

รายงานการวิจัย

รัฐไทยกับกรอบแนวคิดภัยความมั่นคงรูปแบบใหม่

Thai State and Non-Traditional Security Threats

Conceptual Framework.

ภาราดา ชัยนิคมและคณะ

สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ประจำปีงบประมาณ 2560

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

รัฐไทยกับกรอบแนวคิดภัยความมั่นคงรูปแบบใหม่

Thai State and Non-Traditional Security Threats

Conceptual Framework.

ภาราดา ชัยนิคม

สาขาวิชารัฐศาสตร์

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ณัฐวุฒิ สุทธิประภา

สาขาวิชารัฐศาสตร์

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ทุนอุดหนุนโดย มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ งบประมาณแผ่นดิน
ที่พิจารณาโดยผ่านความเห็นชอบจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

ประจำปีงบประมาณ 2560

ชื่องานวิจัย	รัฐไทยกับกรอบแนวคิดภัยความมั่นคงรูปแบบใหม่ Thai State and Non- Traditional Security Threats Conceptual Framework.
ผู้วิจัย	ภาราดา ชัยนิคม
ผู้ร่วมวิจัย	ณัฐวุฒิ สุทธิประภา
สาขาวิชา	รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ 2561

บทคัดย่อ

แนวคิดเรื่องความมั่นคงรูปแบบใหม่ คือมโนทัศน์เรื่องความมั่นคงที่พัฒนาขึ้นมาช่วงหลังสงครามเย็น มีความหมายถึงภัยคุกคามที่มีประเด็นหลากหลายแตกต่างจากภัยคุกคามรูปแบบเดิมซึ่งเน้นเรื่องการทหารเป็นหลัก เนื่อหาเน้นภัยที่คุกคามความเป็นมนุษย์ และเชื่อกันว่าเป็นภัยคุกคามที่ก่อให้เกิดความไร้เสถียรภาพทั้งต่อรัฐและต่อปัจเจกชน อีกทั้งยังเป็นภัยคุกคามที่ไม่ได้มีขอบเขตจำกัดแค่ในรัฐใดรัฐหนึ่ง หากแต่มีลักษณะข้ามชาติ และเป็นภัยที่มีความหลากหลายมากขึ้นทั้งในแง่ประเภทและความเข้มข้น อย่างไรก็ตาม เนื่องจากมโนทัศน์ดังกล่าวมีการขยายเนื้อหาเรื่องความมั่นคงออกไปในเกือบทุกมิติแต่มีเป้าหมายสุดท้ายอยู่ที่เดิม จึงทำให้การนำมโนทัศน์ไปใช้ไม่ตรงพลังเท่าใดนัก และในแง่นี้มโนทัศน์เรื่องความมั่นคงรูปแบบใหม่จึงดูเหมือนเหล่าเก่าที่อยู่ในขวดใหม่แต่เพียงเท่านั้น

คำสำคัญ : ภัยคุกคาม, ความมั่นคงของรัฐ, ความมั่นคงรูปแบบใหม่, ความมั่นคงมนุษย์

Abstract

The security concept of Non-Traditional Threat was developed in the post-cold war era. It has been used to defy threats which are not the Traditional Threats, emphasizing on the militaries' affair. This new concept of threat prioritizes on threats which threaten humanity. The main idea of the concept of Non-Traditional Threat is 'the more threaten on humanity, the more insecurity for the state(s) and the individual (s)'. Moreover, Non-Traditional Threat is an inter-territories threat and has a more intensive variety of forms. Nevertheless, while this new concept has been being expanded in more many dimensions. Its objective has still- stayed hesitantly where it was. This causes the ineffectively application of this new concepts. So, the security concept of Non-Traditional Threat is not a promised 'new wine in old bottles' but just a tentative concept. An 'old wine in new bottles'.

Keywords: Threats, State Security, Non-Traditional Security, Human Security

(ค)

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยคำแนะนำต่าง ๆ จากคณาจารย์ในมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ และความร่วมมือช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากบุคคลหลายฝ่าย ที่สละเวลาให้คำแนะนำคำปรึกษา รวมถึงข้อเสนอแนะต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่งกับสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ที่ได้ให้ทุนอุดหนุนการวิจัยครั้งนี้มา ณ ที่นี้ด้วย

คณะผู้วิจัย

15 มีนาคม 2561

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	(ก)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(ข)
กิตติกรรมประกาศ	(ค)
สารบัญ	(ง)
สารบัญรูป	(ฉ)
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย	3
1.3 ระเบียบวิธีวิจัย	3
1.4 ประโยชน์ของการวิจัย	3
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	4
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับความมั่นคง	4
2.2 แนวคิดกับความมั่นคงรูปแบบใหม่	12
2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	16
2.4 กรอบแนวคิดการวิจัย	18
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย	19
3.1 วิธีการวิจัย	19
3.2 การศึกษาจากเอกสาร	19
3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล	20

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิจัย	21
4.1 บทสำรวจแนวความคิดเรื่องภัยความมั่นคงรูปแบบใหม่	21
4.2 พัฒนาการแนวคิดเรื่องภัยความมั่นคงรูปแบบใหม่ของรัฐไทย	23
 บทที่ 5 สรุป และอภิปรายผลการวิจัย	 41
5.1 สรุปผลการวิจัย	41
5.2 อภิปรายผลการวิจัย	43
5.3 ข้อจำกัดของงานวิจัย	44
บรรณานุกรม	45
ประวัติคณะผู้วิจัย	47

(ณ)

สารบัญรูป

รูปที่

หน้า

1. กรอบแนวคิดการวิจัย

18

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในการประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียน ครั้งที่ 9 ที่บาหลี ได้มีการจัดทำปฏิญญาว่าด้วยความร่วมมืออาเซียนฉบับที่ 2 (Declaration of ASEAN Concord II หรือ Bali Concord II) ซึ่งตกลงกันว่า จะจัดตั้งประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ขึ้นภายในปี พ.ศ.2563 (แต่ต่อมาเลื่อนมาเป็นปี พ.ศ.2558) โดยให้มีการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political Security Community – APSC) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community – AEC) และประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community – ASCC) (ประภัศร์ เทพชาตรี, 2554, หน้า 22) จากปฏิญญานี้สะท้อนให้เห็นชัดเจนว่า อาเซียนมีพัฒนาการความร่วมมือในมิติที่หลากหลายขึ้น ทั้งนี้เป็นเพราะสิ่งแวดล้อมด้านความมั่นคงของโลก เริ่มเปลี่ยนไป การสิ้นสุดสงครามเย็น (Cold War) ทำให้อาเซียน ซึ่งก่อนหน้านี้มีลักษณะเป็นองค์กรต่อต้านคอมมิวนิสต์ ปรับตัวและเคลื่อนเข้าโอบล้อมพื้นที่ทั่วเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ด้วยการรับประเทศต่างๆ ที่มีความแตกต่างเชิงอุดมการณ์และระบบการเมืองเข้าเป็นสมาชิก ประกอบกับ ปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจปี 2540 และ ปัญหาการก่อการร้ายที่เพิ่มขึ้นทั่วโลก ทำให้กรอบการทำงานของอาเซียนมีจุดเปลี่ยนเกิดขึ้น (Tomotaka, 2008, p. 22) กล่าวคือ ครอบคลุมมิติที่หลากหลายและสอดคล้องกับบริบทการเปลี่ยนแปลงของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ จากเดิมที่มักหมายถึงความมั่นคงของรัฐ โดยใช้การพัฒนาแสนยานุภาพการทหาร เปลี่ยนไปเป็นรูปแบบของความมั่นคงที่ไม่ใช่แบบดั้งเดิม (non- traditional security)

กระบวนการของงานความมั่นคงเป็นเรื่องที่สำคัญและมีการกล่าวถึงในเชิงการวิพากษ์ ในมิติต่าง ๆ อย่างหลากหลาย รวมถึงมีการให้ความหมายของคำว่าความมั่นคง (Security) ก็มีการตั้งคำถามเช่นเดียวกัน จนมีข้อคิดเชิงวิพากษ์ว่าอะไรคือความหมายของความมั่นคงที่ควรนำมาพิจารณา ที่สำคัญการกำหนดภาคส่วนความมั่นคงที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาคความมั่นคงที่สลับซับซ้อนอย่างเช่นปัจจุบันจะเป็นอย่างไร และจะออกแบบในการบริหารจัดการงานความมั่นคงใหม่ภายใต้ความหมายของความมั่นคงที่หลากหลายและสลับซับซ้อนอย่างไร ประเด็นคำถามที่ได้กล่าวมาข้างต้น ล้วนเป็นสิ่งนำทางต่อการนำไปหาคำตอบที่ว่าด้วยการปฏิรูปและการบริหารจัดการภาคส่วนความมั่นคงทั้งสิ้น สิ่งสำคัญที่จะต้องกล่าวในส่วนแรกก็คือความหมายและความเชื่อมโยง

ของงานความมั่นคงในบริบทต่าง ๆ ในยุคปัจจุบันจะเป็นอย่างไร (นเรศน์ วงศ์สุวรรณ, 2553, หน้า 14)

ประมาณต้นปี พ.ศ. 2550 หน่วยงานด้านความมั่นคงได้มีการตื่นตัวอย่างสูงในความพยายามที่จะกำหนดกรอบแนวคิดเรื่องภัยคุกคามรูปแบบใหม่ ดังนั้นสภาความมั่นคงแห่งชาติ (สมช.) จึงได้อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 8 จ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2535 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2543 นายกรัฐมนตรีได้ออกกฎกระทรวง ตามข้อ 1 วงเล็บ 6 ให้สภาความมั่นคงแห่งชาติ (สมช.) มีอำนาจในการกำหนดประเภทของภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของไทย 9 ประการ คือ (1) ความแตกแยกทางความคิดของคนในสังคม (2) ความไม่เชื่อมั่นต่อระบบและสถาบันการเมือง (3) การขาดการสมดุลของการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (4) ภัยพิบัติจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและโรคระบาด (5) ความมั่นคงในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ (6) การก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติ (7) แรงงานต่างด้าวและผู้หลบหนีเข้าเมือง (8) ยาเสพติด และ (9) ความยากจน จะเห็นได้ว่าภัยคุกคามรูปแบบใหม่มีความมุ่งหมายที่แคบลงและเหมาะสมสอดคล้องกับบริบทของสังคมไทยมากกว่าตะวันตก ซึ่งภัยคุกคามรูปแบบใหม่นี้กองทัพภาคได้นำไปเป็นบทนำของคู่มือการปฏิบัติงานตามกลยุทธ์ของการรักษาความมั่นคง ในขณะที่กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในหรือ กอ.รมน. ก็ได้นำไปกำหนดเป็นกรอบภัยคุกคาม เพื่อกำหนดแผนงานรักษาความมั่นคงภายในประจำปี 2550 (ประยุทธ์ จันทร์โอชา, 2551, หน้า 2) และในส่วนความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ความมั่นคงเป็นหัวใจสำคัญประการหนึ่งในการดำเนินนโยบายต่างประเทศของรัฐ ไม่ว่ารัฐนั้นจะมีลักษณะเป็นอำนาจนิยมหรือเป็นประชาธิปไตยก็ตาม ฉะนั้นจึงมิได้หมายความว่ารัฐประชาธิปไตยควรจะละเลยมิติด้านความมั่นคงหรือปฏิเสธปัญหานี้ (สุรชาติ บำรุงสุข, 2555, หน้า 202)

สำหรับสังคมไทยโดยทั่วไปจะพบว่า นโยบายความมั่นคงแห่งชาติแตกต่างกับนโยบายของรัฐบาลตรงที่จะต้องเป็นนโยบายที่ให้การปกป้องคุ้มครองผลประโยชน์ และยังเป็นนโยบายที่มีบั้งควรจะเปิดเผยเพื่อปกปิดมิให้ชาติอื่นรู้ มิให้ศัตรูทราบ เพราะอาจจะประเมินขีดความสามารถและหนทางปฏิบัติเพื่อความมั่นคงของชาติ การศึกษาและการวิจัยในหัวข้อด้านความมั่นคงแห่งชาติมีอยู่อย่างค่อนข้างจำกัดและถูกผูกขาดโดยฝ่ายความมั่นคงเป็นหลัก สภาพเช่นนี้สะท้อนให้เห็นว่าประชาสังคมมีจุดอ่อนในการสร้างองค์ความรู้ในเรื่องของกิจการด้านความมั่นคง (สุรชาติ บำรุงสุข, 2555, หน้า 204) ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่าในฐานะที่มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์เป็นหน่วยงานการศึกษาที่มีหน้าที่ในการผลิตองค์ความรู้ และเชื่อมโยงองค์ความรู้จากทุกภาคส่วนของสังคม จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องเข้าไปศึกษาวิจัยสำรวจแนวความคิดเรื่องภัยคุกคามรูปแบบใหม่

และพัฒนาการแนวคิดเรื่องภัยความมั่นคงรูปแบบใหม่ของรัฐ อันจะนำไปสู่การดำเนินงานด้านความมั่นคงของรัฐไทยต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

1. เพื่อสำรวจแนวความคิดเรื่องภัยความมั่นคงรูปแบบใหม่ที่มีการศึกษาอยู่ในปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษาพัฒนาการแนวคิดเรื่องภัยความมั่นคงรูปแบบใหม่ของรัฐไทย

1.3 ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษานี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) โดยใช้การวิจัยเอกสาร (documentary research) ซึ่งผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ตำรา สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ โดยกำหนดระยะเวลาของการศึกษาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550 ซึ่งเป็นปีที่ภัยความมั่นคงรูปแบบใหม่เริ่มปรากฏในฐานะที่เป็นความมั่นคงของชาติ - ถึงปัจจุบัน และได้นำเอาแนวคิดภัยความมั่นคงรูปแบบใหม่ มาช่วยในการวิเคราะห์และอธิบายพัฒนาการแนวความคิดภัยความมั่นคงรูปแบบใหม่ของรัฐไทยกับการดำเนินงานด้านความมั่นคงของรัฐไทย และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในลักษณะของการพรรณนา (descriptive) เป็นหลัก

1.4 ประโยชน์ของการวิจัย

1. ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจเรื่องภัยความมั่นคงรูปแบบใหม่
2. ได้ตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานวิจัยในวารสารวิชาการ หรือนำเสนอผลงานวิจัยในเวทีวิชาการระดับชาติ

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับความมั่นคง

แนวคิดเรื่องความมั่นคง (notion of security) ได้รับการศึกษาผ่านมุมมองเรื่องการดำรงอยู่ของมนุษย์ (human existence) และกระบวนการ รวมทั้งกิจกรรมต่าง ๆ ในสังคมและในธรรมชาติอย่างหลายมิติแตกต่างกัน จากจุดยืนของแนวคิดสายวิวัฒนาการ (evolutionary viewpoint) ความมั่นคงเป็นสิ่งที่ฝังอยู่ในกลไกทางชีววิทยา เป็นแนวโน้มที่สิ่งมีชีวิตจะอยู่รอดได้ เป็นการปรับตัวของสิ่งมีชีวิตต่อภัยคุกคามที่มาจากสภาพแวดล้อม ดังนั้น หากอธิบายในทางชีววิทยา ความมั่นคงคือ สภาพเงื่อนไขเบื้องต้นพื้นฐานสำหรับการทำงานของชีวิตในขั้นพื้นฐาน อาทิ การกิน และการสืบพันธุ์ เป็นต้น (Lowenhard, 1991, อ้างถึงใน Grizold, 1994, p. 39) ความมั่นคงจึงเป็นสิ่งที่ส่งเสริมการพัฒนา เป็นสิ่งที่เกี่ยวกับการกิจกรรมของมนุษย์ที่เกิดขึ้นอย่างมีสติและรอบคอบเพื่อสร้างสถานะที่มั่นคงให้เกิดขึ้นในอีกทางหนึ่ง จึงอาจนิยามความมั่นคงได้ว่า เป็นความพยายามอย่างมีสติของมนุษย์ ในการสร้างสถานะความมั่นคงให้เกิดขึ้นผ่านกิจกรรมทางสังคมที่เกิดในระบบซึ่งมีความเหมาะสม (Grizold, 1994, p. 39)

จะนั้นจะเห็นว่า หลักเรื่องความมั่นคงย่อมเป็นองค์ประกอบภายในอย่างหนึ่งของสังคม ซึ่งรัฐในฐานะสังคมขนาดใหญ่ ย่อมต้องมีองค์ประกอบด้านนี้อยู่ด้วย ทว่าสิ่งที่น่าสนใจคือ ความมั่นคงที่เป็นองค์ประกอบภายในของรัฐนั้นคืออะไร

Alagappa (1998) ได้ให้ความหมายของความมั่นคงว่า ความมั่นคงเป็นมโนทัศน์ที่มีทัศนะแตกต่างกัน โดยมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลักที่นำมาอธิบาย 4 ประการ คือ

1. จุดอ้างของความมั่นคง (referent object) หมายถึง การทำความมั่นคงนั้นทำเพื่อใคร หรือเพื่ออะไร กล่าวคือ เพื่อประชาชนหรือเพื่อรัฐ
2. ค่านิยมหลักหรือค่านิยมแกนกลางของความมั่นคงอยู่ที่ระดับใด เป็นความมั่นคงภายในประเทศหรือความมั่นคงระหว่างประเทศ
3. ลักษณะของภัยคุกคามเป็นการมองความมั่นคงว่า อยู่ในลักษณะเดิมที่ยึดถือกันมา คือเป็นเรื่องเกี่ยวกับการด้านการทหารเพื่อความอยู่รอดของประเทศชาติหรือรัฐ หรือเป็นการมองในมิติใหม่ คือ ขอบเขตของความมั่นคงขยายออกไปเป็นความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม ประชากร และเรื่องอื่น ๆ

4. แนวคิดหรือวิธีการที่ใช้ในการสร้างความมั่นคง

การกำหนดประเด็นความมั่นคง

ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา นักวิชาการด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศจากหลายสำนักได้พยายามที่จะนำเสนอแนวทางในการศึกษากระบวนการกำหนดประเด็นความมั่นคง อย่างไรก็ตาม กล่าวได้ว่าแนวคิดการกำหนดประเด็นความมั่นคง (securitization) เป็นกรอบการวิเคราะห์ที่สามารถรังสรรค์คำอธิบายปรากฏการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการทำให้ประเด็นบางอย่างกลายเป็นประเด็นปัญหาทางด้านความมั่นคงได้ดีที่สุด (Bourbeau, 2011, p.47) เพื่อทำความเข้าใจถึงแนวคิดการกำหนดประเด็นความมั่นคง ในส่วนนี้จึงจะเป็นการกล่าวถึง ที่มาและลักษณะทั่วไปของแนวคิดองค์ประกอบของการกำหนดประเด็นความมั่นคง ตัวแบบการกำหนดประเด็นความมั่นคง และข้อวิพากษ์ที่แนวคิดการกำหนดประเด็นความมั่นคงได้รับการโจมตีจากนักวิชาการอื่น ๆ ตามลำดับ

ที่มาและลักษณะทั่วไปของแนวคิดการกำหนดประเด็นความมั่นคง

ในอดีตที่ผ่านมา การศึกษาเกี่ยวกับความมั่นคง หรือ Security Studies นั้น ได้อยู่ภายใต้อิทธิพลของกรอบการศึกษาแบบสังคมนิยม (Realism) หรือ สังคมนิยมใหม่ (Neo realism) แทบทั้งสิ้น การศึกษาความมั่นคงแบบสังคมนิยมจะมุ่งศึกษาหน่วยการวิเคราะห์ (unit of analysis) ที่เป็นรัฐและภัยอันตรายที่จะเกิดขึ้นกับรัฐ กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือมุ่งเน้นศึกษาภัยจากการคุกคามด้วยกำลังการทหาร หรือการใช้กำลังที่ก่อให้เกิดผลกับอำนาจอธิปไตย หรือดินแดนของรัฐที่ถูกคุกคาม (military confrontations and threats) ซึ่งการศึกษาในลักษณะนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับความมั่นคงในรูปแบบดั้งเดิม (traditional security studies หรือ orthodox) (Bourbeau, 2011, p.15,27)

ต่อมาในนับตั้งแต่ช่วงทศวรรษ 1990 เป็นต้นมาได้มีการตีความเกี่ยวกับการศึกษาทางความมั่นคงในลักษณะอื่นเกิดขึ้น โดยการศึกษาความมั่นคงในรูปแบบใหม่นี้มีลักษณะที่ไม่ได้วนเวียนหรือหมกมุ่นอยู่กับการวิเคราะห์ความมั่นคงที่เกิดขึ้นจากภัยของการเผชิญหน้าทางการทหารเท่านั้น หากแต่มุ่งศึกษาไปถึงประเด็นปัญหาที่อาจจะเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐในรูปแบบอื่น เช่น ประเด็นเรื่องปัญหาสิ่งแวดล้อม, การเกิดขึ้นอย่างกะทันหันของโรคติดต่อร้ายแรง, แรงงานอพยพผิดกฎหมาย และอาชญากรรมข้ามชาติในหลากหลายรูปแบบ ซึ่งประเด็นปัญหาเหล่านี้ถือเป็นภัยปัญหาความมั่นคงที่ไม่ใช่ทางทหาร หรือที่มีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งในยุคนี้ว่า “ภัยคุกคามทางความ

มั่นคงรูปแบบใหม่” (non-traditional security studies) (Mely, 2010, p. 245) อย่างไรก็ดี แม้ว่าภัยคุกคามทางความมั่นคงรูปแบบใหม่เหล่านี้จะมิได้มีความหมายเฉกเช่นเดียวกันกับภัยคุกคามต่อความมั่นคงทางทหาร แต่ภัยคุกคามความมั่นคงรูปแบบใหม่นี้ก็มีอิทธิพลในการส่งผลสะท้อนต่อทั้งเสถียรภาพและความมั่นคงของรัฐต่าง ๆ ในระบบระหว่างประเทศยุคหลังสงครามเย็นอยู่ไม่น้อย

การตีความใหม่ของการศึกษาความมั่นคงดังกล่าวได้นำมาสู่การเกิดขึ้นของกลุ่มผู้ศึกษาเกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐในรูปแบบใหม่ ทั้งนี้กลุ่มที่มีชื่อเสียงที่สุดกลุ่มหนึ่งก็คือ สำนักโคเปนเฮเกน (Copenhagen school) ซึ่งสำนักนี้มีนักคิดหลักอยู่สองคนก็คือ Barry Buzan และ Ole Wæver กล่าวได้ว่ากรอบการวิเคราะห์ของพวกเขาได้ขยายฐานของการศึกษาเกี่ยวกับประเด็นความมั่นคงออกไปโดยมิได้จำกัดขอบเขตการศึกษาเพียงเรื่องการทหารเท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงการศึกษาประเด็นความมั่นคงในเชิง การเมือง (political sector) เศรษฐกิจ (economic sector) สังคม (social sector) และสิ่งแวดล้อม (environmental sector) ซึ่งแท้จริงแล้วการศึกษาลักษณะนี้ก็คือการศึกษาเกี่ยวกับความมั่นคงในรูปแบบใหม่ กล่าวได้ว่า สำนักโคเปนเฮเกนได้เปลี่ยนสิ่งที่ศึกษาจากการเป็นภัยต่อรัฐ (state security) ที่มองเรื่องภัยต่อความมั่นคงในลักษณะคับแคบและวนเวียนอยู่กับความไม่ปลอดภัยต่อรัฐบาล ตลอดจนอธิปไตยเหนือดินแดน กลายมาเป็นการมองภัยต่อความมั่นคงที่มีลักษณะเป็นภัยต่อสังคม (societal security) ซึ่งเป็นมุมมองที่กว้างขวางมากขึ้น แต่ถึงกระนั้นสำนักโคเปนเฮเกนก็มิได้ละทิ้งความสนใจต่อภัยที่เกิดจากการคุกคามทางด้านทหารไปเสียทั้งหมด หากแต่กินความหมายรวมถึงภัยคุกคามด้านอื่น ๆ ตามที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้นด้วย

อย่างไรก็ดี สิ่งจำเป็นต่อมาคือการที่เราจะต้องทำความเข้าใจกับคำว่า “Societal Security” ในความหมายของสำนักโคเปนเฮเกน ซึ่งหมายถึง การมีสิ่งใดสิ่งหนึ่งมากระทบถึง “อัตลักษณ์” (identity) ของประชาชน หรือสิ่งที่เรียกว่า “พวกเรา” (we) ในสังคมหนึ่ง ๆ และคำว่า “พวกเรา” ของสำนักโคเปนเฮเกนนั้นก็มีความหมายในลักษณะที่ว่า กลุ่มคนที่มีอัตลักษณ์เรื่องใดเรื่องหนึ่งร่วมกัน (shared identity) ด้วยเหตุนี้ความหมายและหน่วยของการวิเคราะห์แบบสำนักโคเปนเฮเกนจึงทำให้การศึกษาเรื่องความมั่นคงมีการแผ่ขยายออกไปจากธรรมเนียมของการศึกษาเดิมเป็นอันมาก (William, 1998, p. 435)

เหตุดังนี้ การศึกษาที่ถือว่าเป็นหัวใจหลักของสำนักโคเปนเฮเกนก็คือ แนวคิดที่ว่าด้วยกระบวนการกำหนดประเด็นความมั่นคง หรือที่เรียกว่า “Securitization” ซึ่งกระบวนการนี้จะเป็นการศึกษาถึงภัยความมั่นคงในรูปแบบต่าง ๆ ที่กล่าวไปแล้วเช่น ภัยในทางเศรษฐกิจ ภัยในทาง

การทหาร หรือภัยในทางสังคมต่าง ๆ ว่ามีการก่อตัวขึ้นมาอย่างไร โดยฐานคิดหลักของสำนักโคเปนเฮเกนนั้นปฏิเสธถึงภัยต่อความมั่นคงแบบดั้งเดิมที่มีลักษณะเป็นวัตถุวิสัย (objectivity) ที่เชื่อว่าความมั่นคงมีการดำรงของมันอยู่แล้วแม้ว่ารัฐหรือสิ่งที่ถูกคุกคามจะตระหนักมันหรือไม่ก็ตามที่ซึ่งการมองแบบนี้จะอยู่บนฐานทางภาววิทยาแบบสัจนิยม (ontological realism) ในทางตรงกันข้ามสำนักโคเปนเฮเกนมีฐานคิดที่ ภัยต่อความมั่นคงนั้นไม่ใช่สิ่งที่เป็นวัตถุวิสัยอย่างที่เคยศึกษากันมาแต่ภัยต่อความมั่นคงจะดำรงอยู่ในลักษณะที่ขึ้นอยู่กับการรับรู้และการยอมรับของสังคม (social construction) หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ สังคมเป็นตัวกำหนดว่าภัยต่อความมั่นคงนั้นคืออะไร การดำรงอยู่ของตัวภัยต่อความมั่นคงนั้นไม่ใช่สิ่งที่ดำรงอยู่อย่างเป็นอิสระเหนือการตระหนักรู้ของผู้คน แต่มันจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อคนได้สร้างหรือกำหนดมันขึ้นมาเอง ดังที่ Ole Wæver ได้กล่าวไว้ว่า “ไม่มีอะไรเป็นปัญหาความมั่นคงเว้นแต่เราจะหยิบยกมันขึ้นมาเอง” (Wæver, 1995, p. 88) ด้วยเหตุนี้ฐานคิดทางภาววิทยาที่ใช้ในการสร้างแนวคิดของสำนักโคเปนเฮเกนก็คือ Constructivism การดำรงอยู่ของภัยต่อความมั่นคงจึงมีลักษณะเป็นอัตวิสัย (subjectivity) ที่ผันแปรไปตามการกำหนดของคนในสังคม (William, 2003, p. 514)

สำนักโคเปนเฮเกนยังได้ยกตัวอย่างมาสนับสนุนความคิดที่ว่า ภัยต่อความมั่นคงเป็นเรื่องที่ถูกสร้างขึ้นมาจากคนในสังคม ดังจะเห็นได้จากกรณีของประเทศอิหร่าน ซาอุดีอาระเบีย และพม่าที่ถือว่าศาสนาเป็นความมั่นคงของรัฐและเมื่อใดที่ศาสนาได้รับการกระทบกระเทือน รัฐเหล่านี้ก็จะถือว่าสิ่งที่มาคุกคามนั้นเป็นภัยต่อความมั่นคงของพวกเขา ตรงกันข้ามกับประเทศสหรัฐอเมริกา หรือฝรั่งเศสที่ไม่ถือว่าศาสนาเป็นเรื่องใหญ่ดังนั้นเมื่อศาสนาถูกคุกคามรัฐเหล่านี้ก็จะไม่ถือว่าเป็นภัยที่คุกคามความมั่นคง นอกจากนี้ยังมีอีกตัวอย่างหนึ่งก็คือ การที่สหรัฐอเมริกาไม่ถือว่า รัฐอย่างอินเดีย ฝรั่งเศส หรืออังกฤษที่มีระเบิดนิวเคลียร์อยู่ในครอบครองเป็นภัยคุกคาม แต่ในทันทีที่รัฐอย่างเกาหลีเหนือ หรือ อิหร่านมีระเบิดนิวเคลียร์ไว้ในครอบครอง สหรัฐอเมริกาจะมีความรู้สึกว่าการระเบิดนิวเคลียร์ของรัฐเหล่านี้เป็นภัยคุกคามต่อตน (Buzan, 1998, p. 24) จากตัวอย่างทั้งสองนี้จึงสะท้อนให้เห็นว่า สิ่งที่เป็นภัยคุกคามไม่ได้มีลักษณะที่เป็นวัตถุวิสัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในตัวอย่างที่สองจะเห็นอย่างชัดเจนว่า ถึงแม้จะเป็นระเบิดนิวเคลียร์เหมือนกัน แต่ในบางรัฐกลับไม่ถือว่าเป็นภัยคุกคาม จากข้อพิสูจน์นี้เองสำนักโคเปนเฮเกนจึงอ้างว่าลักษณะของภัยคุกคามมีลักษณะเป็นภาวะวิสัยที่ขึ้นอยู่กับการยอมรับของคนในสังคม (social construction) โดยหากคนในสังคมมิได้มีการยอมรับประเด็นหนึ่ง ๆ ก็มิอาจเป็นภัยคุกคามได้

หลังจากที่ได้เห็นถึงฐานคิดทางทฤษฎีที่สร้างตัวแนวคิดอันเป็นความเชื่อพื้นฐานต่อการมองปรากฏการณ์อันเป็นสาระสำคัญของสำนักโคเปนเฮเกนที่ว่า ภัยต่อความมั่นคงนั้นเป็น “สิ่งที่ถูกสร้างขึ้นมา” จากการตระหนักรู้ของสังคมนั้น ๆ การใช้การดำรงอยู่อย่างเป็นวัตถุวิสัย ด้วยเหตุนี้สำนักโคเปนเฮเกนจึงพยายามที่จะศึกษาถึงกระบวนการกำหนดประเด็นว่าเรื่องอะไรเป็นภัยต่อความมั่นคงและเรื่องใดไม่เป็นอย่างมีกลไกการทำงานอย่างไร ทั้งนี้จุดประสงค์หลักของการกำหนดว่าเรื่องใดเป็นภัยต่อความมั่นคงหรือไม่นั้นก็เพื่อที่จะทำให้รัฐมีความชอบธรรมในการจัดการปัญหาดังกล่าวได้ โดยการอ้างว่าถ้าปล่อยเรื่องดังกล่าวไว้อาจกลายเป็นภัยคุกคามที่ไม่สามารถจะรับมือต่อไปได้ ด้วยเหตุนี้รัฐจึงจำเป็นต้องใช้อำนาจพิเศษ หรืออำนาจฉุกเฉิน (special power or emergency power) หรือเปิดโอกาสให้รัฐระดมทรัพยากรในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การจัดเก็บภาษีพิเศษ การเกณฑ์ทหาร การออกกฎหมายพิเศษ เพืองด ละเว้น หรือเพิ่มอำนาจให้กับบางองค์กรเป็นพิเศษ (mobilization) (Buzan, 1998, p. 21) กล่าวอย่างง่ายที่สุดก็คือ การกระทำความดังกล่าวนั้นเป็นวิธีการสร้างความชอบธรรมให้กับตัวรัฐเองในการที่จะใช้อำนาจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นพิเศษอย่างที่ในรูปแบบการเมืองปกติ (normal politics) ที่รัฐไม่อาจสามารถกระทำได้

กล่าวได้ว่าสำนักโคเปนเฮเกนมีวิธีการศึกษาความมั่นคงในลักษณะที่ไม่ใช่การศึกษาโดยตรงผ่านตัวชี้วัดแบบเชิงปริมาณ หากแต่เป็นการมุ่งศึกษาในลักษณะของการวิเคราะห์วาทกรรม (discourse analysis) ว่าการก่อตัวของประเด็นปัญหาเรื่องใดเรื่องหนึ่งนั้นได้กลายมาเป็นภัยต่อความมั่นคงได้อย่างไร โดยจะพิจารณาว่า ผู้ใดเป็นผู้ชี้ประเด็นและผู้จุดประเด็นมีวิธีการสร้างประเด็นด้วยการใช้คำพูดโน้มน้าวอย่างไร ตลอดจนสถานการณ์ในลักษณะใดที่เอื้อต่อการทำให้ประเด็นดังกล่าวประสบผลสำเร็จ (Buzan, 1998, p. 25) ดังนั้นคำถามพื้นฐานเมื่อต้องการทำความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการกำหนดประเด็นความมั่นคงตามมุมมองของสำนักโคเปนเฮเกนจึงประกอบไปด้วย 6 คำถามด้วยกัน ได้แก่

- 1) อะไรคือประเด็นภัยคุกคาม (what issues?)
- 2) ใครคือตัวแสดงที่ทำให้ประเด็นดังกล่าวเป็นปัญหาความมั่นคง (who securitizes?)
- 3) อะไรคือสิ่งที่กำลังถูกคุกคาม (what is referent object?)
- 4) ทำไมประเด็นดังกล่าวจึงเป็นภัยต่อความมั่นคง (why?)
- 5) อะไรคือเงื่อนไขที่ทำให้ สิ่งที่ถูกเสนอนั้นเป็นภัยต่อความมั่นคง (what conditions?)
- 6) กระบวนการดังกล่าวทำงานอย่างไรจึงประสบความสำเร็จในการทำให้อันนั้นเป็นปัญหาความมั่นคง (when and how securitization is successful?) (Buzan, 1998, p. 32)

องค์ประกอบของการกำหนดประเด็นความมั่นคง

สำหรับกระบวนการกำหนดประเด็นปัญหาว่าสิ่งใดเป็นภัยต่อความมั่นคงมีองค์ประกอบพื้นฐาน 6 ประการ ดังต่อไปนี้คือ

1. ประเด็นที่เป็นภัยต่อความมั่นคง (Existential threat) หมายถึง สิ่งที่ถูกอ้างว่าเป็นสิ่งที่กำลังทำการคุกคามอยู่ เช่น ถ้าในบริบทของการทหาร (military sector) การเพิ่มอาวุธนิวเคลียร์ของประเทศศัตรูก็คือ existential threat หรือในบริบทของสังคม (societal sector) การอพยพเข้ามาของกลุ่มชาติพันธุ์อื่นที่มี อัตลักษณ์ (identity) แตกต่างจากคนส่วนใหญ่ภายในประเทศ กลุ่มคนที่อพยพเข้ามานี้ก็คือ Existential threat หรือแม้แต่ในบริบททางเศรษฐกิจ (economic sector) การล้มละลายของโรงงานภายในประเทศก็มีโอกาสที่จะเป็น Existential threat ได้เช่นกัน แต่อย่างไรก็ตาม การที่สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จะกลายมาเป็น Existential threat ได้อย่างแท้จริงก็ต่อเมื่อมันผ่านกระบวนการทำให้เป็นประเด็นปัญหาภัยต่อความมั่นคงจนประสบความสำเร็จเสียก่อน (successful securitization) (Buzan, 1998, pp. 22-23)

2. สิ่งที่ถูกคุกคามหรือได้รับการคุกคาม (Referent object) ซึ่งเป็นสิ่งที่สามารถอ้างสิทธิในการอยู่รอดของตนเองได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย โดยสามารถเป็นได้ทั้งรัฐ ปังเจกบุคคล กลุ่มคน หรือแม้กระทั่งประเด็นปัญหา อาทิ เช่น อธิปไตยของชาติ ประเด็นสิ่งแวดล้อม ประเด็นทางเศรษฐกิจ ประเด็นทางสังคม ฯลฯ (Buzan, 1998, p. 36) ซึ่งประเด็นใด ๆ ก็สามารถถูกยกระดับให้เป็นปัญหาความมั่นคงได้ อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยน Referent object ของความมั่นคงจะทำให้ธรรมชาติของความมั่นคงและวิธีการบรรลุถึงความมั่นคงเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย ยกตัวอย่างเช่น ถ้า Referent object คือรัฐ และกองทหารฝ่ายตรงข้ามที่คุกคามรัฐก็คือแหล่งของความไม่มั่นคง (ภัยคุกคาม) วิธีการที่รัฐจะบรรลุความมั่นคงได้ก็คือการเตรียมกำลังทหารของตนเองให้มีศักยภาพและมีความพร้อมและอาจเสริมด้วยการเจรจา ตลอดจนการตั้งองค์การความร่วมมือเพื่อลดความเสี่ยงในการเกิดสงคราม เป็นต้น (Synder, 1999, p. 85)

3. ตัวแสดงที่กำหนดประเด็นความมั่นคง (Securitizing actor/Securitizer) หรือตัวแสดงที่ทำให้เรื่องราวบางประการกลายเป็นประเด็นทางความมั่นคงขึ้นมาโดยผ่านวาทกรรมชุดใดชุดหนึ่ง (speech act) ซึ่งบุคคลเหล่านี้อาจเป็นได้ทั้งคน ๆ เดียว หรือกลุ่มคน เช่น รัฐบาล ชนชั้นนำทางการเมือง ทหาร พรรคการเมือง ซึ่งตัวแสดงเหล่านี้จะต้องรวบรวมประเด็นปัญหาของการดำรงอยู่

ของสิ่งที่คุกคามเพื่อชี้ให้กลุ่มที่เป็นผู้ฟังเห็นถึงอันตรายของสิ่งที่กำลังคุกคาม (existential threat) ต่อความอยู่รอดของสิ่งที่กำลังถูกคุกคาม (referent object) (Buzan, 1998, p. 40)

4. ผู้ที่จุดประเด็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ (Speech act) ซึ่งวาทกรรมนี้จะมีตรรกะหรือเหตุผล (logic) ในลักษณะที่ว่า “ถ้าพวกเราไม่จัดการปัญหาดังแต่ตอนนี้ ในอนาคตจะกลายเป็นปัญหาหรือภัยที่ไม่สามารถจะจัดการต่อไปได้อีก และการจัดการปัญหาดังกล่าวนี้อาจจะไม่สามารถใช้วิธีการแบบปกติได้ ดังนั้นรัฐจึงจำเป็นต้องใช้วิธีการพิเศษที่ละเมิดข้อตกลงพื้นฐานในการจัดการปัญหา” (Buzan, 1998, p. 26) โดยภาษาที่อยู่ภายใต้ตรรกะในลักษณะนี้จะถูกส่งผ่านจาก ตัวแสดงที่กำหนดประเด็น (securitizer) ไปยังสาธารณชน (audience) เพื่อโน้มน้าวให้เห็นว่าประเด็นที่ขึ้นนั้นเป็นประเด็นต่อภัยความมั่นคงจริง ๆ และต่อเนื่องด้วยการยอมรับในการใช้อำนาจพิเศษของรัฐบาล

กระนั้นก็ตาม เนื่องจาก Buzan, Wæver และ Wilde ไม่ได้ให้กรอบอธิบายถึงทิศทางในการวิเคราะห์วาทกรรมที่ถูกนำมาใช้โดยตัวแสดงที่กำหนดประเด็นความมั่นคง ขณะเดียวกันการทำความเข้าใจวาทกรรมที่ถูกนำมาใช้ในกระบวนการกำหนดประเด็นความมั่นคงจำเป็นต้องมีแนวคิดบางอย่างเพื่อรองรับการวิเคราะห์ ในที่นี้ผู้วิจัยจึงเลือกที่จะใช้แนวคิดของ John R. Searle (1969, pp. 66-67) ซึ่งเป็นผู้ที่นำแนวคิดการอธิบายวาทกรรมของ John L. Austin มาพัฒนาต่อ โดย Searle ได้ศึกษาความหมายของวาทกรรมที่เกิดจากถ้อยคำในบริบทของการสื่อสารในชีวิตประจำวัน และแบ่งประเภทวาทกรรมออกเป็น 5 ประเภทด้วยกัน ได้แก่

1) วาทกรรมที่ใช้บอกกล่าว (assertives) หมายถึง กลุ่มคำที่เกี่ยวข้องกับการบอกเล่าข้อเท็จจริงต่าง ๆ ผู้พูดมีเจตนาบอกเล่าข้อมูลให้แก่ผู้ฟัง โดยอาจเห็นว่าผู้ฟังยังไม่ทราบข้อมูลนั้น หรือข้อมูลนั้นอาจจะเป็นประโยชน์แก่ผู้ฟัง เช่น การพูด การบรรยาย การวิจารณ์ การยืนยัน และการเตือนความจำ เป็นต้น

2) วาทกรรมที่ใช้ชี้แนะ (directives) หมายถึง กลุ่มคำที่ชี้แนะให้ผู้ฟังกระทำบางสิ่งบางอย่างตามความต้องการของผู้พูด เช่น การแนะนำการขอร้อง การเชิญชวน และการท้าทาย เป็นต้น

3) วาทกรรมที่ใช้ผูกมัด (commissives) หมายถึง กลุ่มคำที่บ่งบอกถึงเจตนาว่าจะทำการบางสิ่งบางอย่างในอนาคต เช่น การสัญญา การรับรอง การขู่ และการอาสา เป็นต้น

4) วาทกรรมที่ใช้แสดงความรู้สึก (expressives) หมายถึง กลุ่มคำที่แสดงอารมณ์ความรู้สึก รวมทั้งทัศนคติของผู้พูดที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ เช่น ดีใจ เสียใจ หวาดกลัว และตื่นเต้น เป็นต้น

5) วาทกรรมที่ใช้แถลงการณ์ (declaratives) หมายถึง กลุ่มคำที่เป็นการประกาศให้ผู้ฟังทราบถึงเหตุการณ์บางอย่างที่เกิดขึ้นเพื่อความเข้าใจที่ตรงกันทุกฝ่าย เช่น การแต่งตั้งชื่อ การประกาศยอมแพ้ และการประกาศสงคราม เป็นต้น

5. ผู้รับสาร (Audience) ซึ่งเป็นชุดเหตุผลของเหตุผลในการอ้างว่าเรื่องหนึ่งเรื่องใดเป็นภัยต่อความมั่นคง โดยผู้รับสารนี้ก็คือ สาธารณชนทั่วไปที่เป็นพลเมืองของรัฐนั้น ๆ และในบางครั้งอาจจะเป็นผู้ที่มีความสามารถในการกำหนดนโยบายก็ได้ อย่างในกรณีที่มีกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งผลักดันให้ผู้ที่มีอำนาจในเรื่องดังกล่าวออกกฎหมายหรือกระทำการตามที่ตนเองต้องการ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การที่ประเด็นใดประเด็นหนึ่ง (existential threat) จะกลายเป็นภัยต่อความมั่นคงได้อย่างแท้จริงนั้นจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่จะต้องให้สาธารณชนยอมรับในประเด็นที่ผู้จุดประเด็นได้สร้างขึ้นมาจากวาทกรรม อย่างไรก็ตามหากประเด็นที่ถูกสร้างขึ้นมาไม่ได้รับการยอมรับจากสาธารณชน ประเด็นดังกล่าวจะไม่เกิดผลแต่ประการใด (Buzan, 1998, p. 25)

6. สถานการณ์ หรือสภาพเงื่อนไขที่สนับสนุน (Facilitating conditions) ทำให้สาธารณชน (audience) เชื่อถือต่อประเด็นที่ผู้สร้างกระแสได้สร้างขึ้นมาจาก (securitizer) กล่าวคือ เงื่อนไขที่จะทำให้วาทกรรมของผู้สร้างประเด็นสามารถโน้มน้าวให้สาธารณชนเชื่อถือได้ โดยเงื่อนไขหรือสภาพการณ์ดังกล่าวนี้จะต้องสอดคล้องหรือมีสภาพใกล้เคียงกับสิ่งที่ผู้สร้างกระแสได้สร้างขึ้นมาจากจนทำให้สาธารณชนเห็นและคล้อยตามว่าสิ่งที่ผู้พูดกล่าวมานั้นเป็นภัยที่กำลังคุกคามเข้ามา (Buzan, 1998, p. 33)

ตัวแบบกระบวนการกำหนดประเด็นความมั่นคง

สำหรับตัวแบบการทำงานในการกำหนดประเด็นความมั่นคงของสำนักโคเปนเฮเกนจะเริ่มต้นจาก ผู้ที่สร้างกระแสหรือตัวแสดงที่จะทำหน้าที่กำหนดประเด็นว่าสิ่งใดคือภัยต่อความมั่นคง (securitizer) โดยตัวแสดงนี้จะพยายามใช้วาทศิลป์หรือวาทกรรมในการโน้มน้าวให้สาธารณชนเชื่อถือวาทกรรมที่เขาเหล่านั้นเป็นภัยความมั่นคงที่กำลังคุกคามอยู่ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจต่อการออกนโยบายกำหนดให้ประเด็นดังกล่าวเป็นประเด็นในเรื่องภัยความมั่นคง วาทกรรมที่ใช้ในการโน้มนำนี้นั้นจะอยู่บนการชักชวนที่ว่า “ต้องรีบจัดการเสียตั้งแต่ตอนนี้ถ้าปล่อยให้นานไปจะเป็นภัยอันสาหัสเกินแก้ แต่การจะจัดการปัญหานี้ได้ก็จำเป็นที่จะต้องละเมิดกฎเกณฑ์ที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน” ซึ่งวาทกรรมที่ใช้โน้มนำนี้นี้ก็คือ “Speech Act”

ต่อมาเมื่อสารหรือวาทกรรมที่ผ่านการไตร่ตรองมาดีแล้วถูกนำเสนอโดยตัวแสดงที่ทำหน้าที่ในการกำหนดประเด็นความมั่นคง ก็จะมาถึงการยอมรับของสาธารณชน หรือผู้ที่เกี่ยวข้องในการตัดสินใจต่อเรื่องดังกล่าว ทั้งนี้การที่กระบวนการกำหนดประเด็นว่าสิ่งใดคือปัญหาความมั่นคงจะประสบความสำเร็จได้นั้นก็จำเป็นที่จะต้องได้รับการยอมรับจากสาธารณชน ทั้งนี้การจะประสบความสำเร็จในการกำหนดประเด็นความมั่นคงได้นั้นจำเป็นต้องอาศัยเงื่อนไขที่เกี่ยวข้อง (facilitating conditions) 3 เงื่อนไขด้วยกัน คือ เงื่อนไขภายใน เงื่อนไขภายนอก และคุณลักษณะของสิ่งที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นภัยคุกคาม (Buzan, 1998, p. 32)

1) เงื่อนไขภายใน (internal) หรือ ผู้พูดและตัววาทกรรมที่นำมาใช้ว่ามีความสามารถในการโน้มน้าวผู้ฟังให้คล้อยตามได้เพียงใด (linguistic – grammatical)

2) เงื่อนไขภายนอก (external) หรือสถานการณ์ที่สอดคล้องหรืออำนวยความสะดวกให้วาทกรรมที่ส่งมาถึงสาธารณชน หรือผู้ที่ตัดสินใจนั้นสามารถทำให้ผู้ฟังเชื่อถือและคิดว่าสิ่งที่ตนได้รับรู้นั้นเป็นสิ่งที่ เป็นภัยต่อรัฐตามที่กล่าวมาจริง ๆ (appropriate contextual and social)

3) คุณลักษณะของสิ่งที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นภัยคุกคาม (features of the alleged threats) โดยจะพิจารณาถึงคุณลักษณะของสิ่งที่ เป็นภัยคุกคามว่าเอื้อต่อกระบวนการกำหนดประเด็นความมั่นคงหรือไม่

อย่างไรก็ตามกระบวนการสุดท้ายที่จะถือว่า การกำหนดประเด็นความมั่นคงนั้นประสบความสำเร็จ จะพิจารณาจากการที่รัฐสามารถใช้อำนาจฉุกเฉินนอกเหนือจากอำนาจของการเมืองปกติได้ ซึ่งอำนาจดังกล่าวนี้ก็เช่น การเรียกเกณฑ์ทหาร การตั้งองค์กรพิเศษเพื่อรับผิดชอบกิจการดังกล่าว หรือแม้แต่การขออนุมัติเงินจากสภาเป็นกรณีพิเศษเพื่อใช้ในการจัดการต่อภัยความมั่นคงดังกล่าว

2.2 แนวคิดภัยคุกคามความมั่นคงรูปแบบใหม่

Abbot, Rogers, & Sloboda (2006 อ้างถึงใน สุรชาติ บำรุงสุข, 2555, หน้า 27) ได้แบ่งภัยคุกคามรูปแบบใหม่ออกเป็น 4 ประเภทใหญ่ ๆ ได้แก่

1) การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (climate change) อันเป็นภัยคุกคามสำคัญต่อประชากรทั้งทางตรงและทางอ้อม อันสืบเนื่องจากสภาวะโลกร้อนอย่างผิดปกติซึ่งถูกซ้ำเติมจากการกระทำของมนุษย์จากการเผาผลาญน้ำมันจากฟอสซิลและการทำลายป่า ตลอดจนการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ทำให้โลกเก็บกักพลังงานความร้อนเพิ่มขึ้น ส่งผลให้ความสมดุลของพลังงานโลกเปลี่ยนแปลงไป อุณหภูมิเฉลี่ยของบรรยากาศบนผิวโลกสูงขึ้น คลื่นความร้อนเกิดบ่อยและรุนแรง

ขึ้น ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อเนื่องนานับการต่อฤดูกาล ความแปรปรวนของสภาพอากาศเพิ่มขึ้น ปริมาณและการกระจายของน้ำฝนเปลี่ยนแปลงไประดับน้ำทะเลสูงขึ้นเนื่องจากน้ำแข็งขั้วโลกละลาย น้ำทะเลระเหยมากขึ้นเกิดเมฆมากขึ้น เนื่องจากอุณหภูมิสูงขึ้น พื้นที่ต่าง ๆ ในโลกร้อนไม่เท่ากันทำให้การถ่ายเทระหว่างผิวโลก (แผ่นดินและผืนน้ำ) กระแสน้ำกับบรรยากาศที่ห่อหุ้มโลกเปลี่ยนไป ส่งผลกระทบต่อระบบและห่อหุ้มความกดอากาศสูงและต่ำ ตลอดจนพายุเปลี่ยนไป ความแตกต่างระหว่างฤดูแล้งและฤดูฝนในเอเชียอาคเนย์ จะต่างกันมากขึ้น และภัยพิบัติรุนแรงและอาจถี่ขึ้น

ในระหว่างที่ผ่านมา สภาพอากาศที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ภัยพิบัติรุนแรงขึ้น และสร้างความเสียหายอย่างร้ายแรง เช่น เอลนีโญ (El Nino) ลานินญา (La Nina) เกิดถี่ขึ้น พายุเฮอริเคนแคทรีนา (Katrina) ซึ่งมีความเร็วสูงมาก พัดถล่มชายฝั่งตะวันออกของสหรัฐฯ เมื่อปี 2548 ภัยพิบัติสึนามิในภูมิภาคต่าง ๆ โดยเฉพาะในทะเลอันดามัน เมื่อปี 2547 เป็นต้น นอกจากนี้ยังเกิดความแห้งแล้ง น้ำท่วม และระดับน้ำทะเลเพิ่มขึ้น ส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของประชาชน โดยเฉพาะห่วงโซ่อาหารและสุขอนามัย โดยเกิดโรคระบาดจากเชื้อโรคที่กลายพันธุ์ ทั้งยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ประชาชนย้ายถิ่นฐานอีกด้วย ในพื้นที่ที่มีความขัดแย้งและทุพภิกขภัยดังเช่นพื้นที่ด้านตะวันตกของซูดาน ซึ่งมีปัญหารุนแรงจากความขัดแย้งของชนเผ่าถูกซ้ำเติมจากสภาพอากาศที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ปัญหาซับซ้อนยิ่งขึ้น และการแก้ปัญหายากขึ้น

ภัยพิบัติทางธรรมชาติในภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก ในระยะยาวสร้างความเสียหายมากกว่าผลกระทบจากการก่อการร้าย ทั้งนี้จากการประเมินของ Pentagon's Office of Net Assessment (ONA) ในปี 2003 ได้ระบุว่า ใน 20 ปีข้างหน้า ประชากรโลกหลายล้านคนจะมีชีวิตอยู่ในสภาพสงครามและภัยพิบัติทางธรรมชาติ ที่มีแนวโน้มจะรุนแรงขึ้น

ภาวะอุณหภูมิโลกที่เพิ่มขึ้นและการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ จะส่งผลให้ปี 2100 อุณหภูมิของโลกสูงขึ้น 1.5-5 องศาเซลเซียสทำให้การละลายของน้ำแข็งขั้วโลกเหนือและระดับน้ำทะเลในอนาคตที่เพิ่มสูงขึ้น จะก่อปัญหาที่น้ำท่วม กล่าวคือ เกาะเล็ก ๆ ในแปซิฟิกจะจมน้ำ ผืนแผ่นดินในทวีปต่าง ๆ จะประสบปัญหาน้ำท่วม หากไม่มีมาตรการที่เหมาะสมเร่งป้องกัน อาจจะทำให้เมืองใหญ่ ๆ จมน้ำไปด้วยในปี 2100 ได้แก่ อัมสเตอร์ดัม มุมไบ ฮองกง ลอสแอนเจลิส นิวยอร์ก ลอนดอน โตเกียว และซิดนีย์

ภัยพิบัติจากธรรมชาตินับวันจะทวีความรุนแรงมากขึ้น และมักเป็นภัยที่มักคาดไม่ถึง หากไม่เร่งป้องกัน ดังนั้น ทุกประเทศจึงจำเป็นต้องเตรียมมาตรการรับมือกับภัยพิบัติ อย่างไรก็ตาม การป้องกันหรือการแก้ไขปัญหามิใช่ประเทศใดประเทศหนึ่งจะสามารถแก้ไขได้ เพราะปัญหา

ดังกล่าวเป็นปัญหาระดับโลก ซึ่งต้องได้รับความร่วมมือจากประชาคมระหว่างประเทศและถือเป็นความรับผิดชอบร่วมกันของประเทศที่พัฒนาแล้วและประเทศที่กำลังพัฒนา

2) การแย่งชิงทรัพยากร (competition over resources) สภาพความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติมีแนวโน้มจะลดลง เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยเฉพาะพลังงาน น้ำ สะอาด กระทบต่อการดำรงชีวิตของประชาชน ในระยะต่อไปรัฐจะต้องจัดหาทรัพยากรเพื่อหล่อเลี้ยงประชาชนของตน ดังเช่น การช่วงชิงแหล่งพลังงานน้ำมันในภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก และการจัดหาน้ำสะอาด ขณะที่ประชาชนจะแย่งชิงการครอบครองทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการดำรงชีวิต ในกรณีของจีนซึ่งเป็นประเทศต้นน้ำของแม่น้ำโขง ช่วงชิงการครอบครองน้ำและสร้างเขื่อนเพื่อหล่อเลี้ยงเศรษฐกิจในบริเวณดังกล่าว ในการพัฒนาเศรษฐกิจ และยกระดับความกินดีอยู่ดีของประชาชน ทำให้ประเทศปลายน้ำเกิดภาวะแห้งแล้งในบางช่วง ส่งผลต่อการทำการเกษตรของภาคเกษตรกรรม

การแย่งชิงทรัพยากรทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างรัฐกับรัฐ โดยประเทศต่าง ๆ จะสงวนทรัพยากรไว้สำหรับประเทศตน โดยเฉพาะพื้นที่ราบลุ่มและแหล่งอาหาร พื้นที่ที่มีแนวโน้มจะเกิดความรุนแรง ได้แก่ ประเทศในเอเชียและแอฟริกาที่ได้รับการพัฒนาน้อย ส่วนประเทศที่เจริญกว่าหรือประเทศที่พัฒนาแล้ว อาจเกิดปัญหาบริเวณพรมแดนมากขึ้นจากปัญหาผู้อพยพจากประเทศที่ยากจน เพื่อแสวงหาโอกาสที่ดีกว่าในการดำรงชีวิต ทำให้ประเทศเหล่านั้นเข้มงวดกับการเข้าเมืองมากขึ้น

3) การรวมตัวของกลุ่มคนต่าง ๆ (marginalisation of majority) อันเป็นการรวมกลุ่มกันเพื่อสร้างอำนาจต่อรอง เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจที่มีการแข่งขันอย่างรุนแรง ทำให้คนบางกลุ่มมีความรู้สึกไม่เท่าเทียมกัน จึงใช้ความรุนแรงในการสร้างความเท่าเทียม เช่น การอพยพย้ายถิ่นของชนกลุ่มน้อย กลุ่มผู้ติดเชื้อ HIV กลุ่มก่อการร้าย เป็นต้น นอกจากนี้ความยากลำบากในการดำรงชีวิตของประชาชนในประเทศ อาจทำให้เกิดการก่อความไม่สงบจากความเคลื่อนไหวของมวลชน เพื่อเรียกร้องให้รัฐบาลแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม ประเทศที่มีความเคลื่อนไหวของกลุ่มก่อความไม่สงบอยู่แล้ว ปัญหาดังกล่าวจะเป็นเงื่อนไขในการเคลื่อนไหวที่รุนแรงมากขึ้น และการแก้ไขปัญหากลุ่มก่อความไม่สงบมีความยากลำบากมากขึ้นด้วย

4) การขยายอิทธิพลทางทหารในเวทีโลก (global militarisation) แม้ว่าสงครามเย็นยุติลงแต่สหรัฐฯ ยังคงขยายอิทธิพลอย่างต่อเนื่อง ขณะที่จีนได้เพิ่มงบประมาณของกองทัพ โดยเฉพาะกองทัพเรือ เพื่อรักษาผลประโยชน์ในทะเลจีนใต้ญี่ปุ่นได้แก้ไขรัฐธรรมนูญที่ทำให้กองทัพมี

บทบาทมากขึ้น ส่วนประเทศอื่นในอาเซียนและประเทศรอบบ้านของไทย ดังเช่นมาเลเซียได้จัดซื้อเรือดำน้ำพม่าก็มีรายงานการจัดหานิวเคลียร์ หรือกัมพูชาได้จัดหาอาวุธที่ทันสมัยเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถให้กับกองทัพ การดำเนินการเหล่านี้ทำให้ประเทศอื่นก็ต้องพัฒนาอาวุธ ในการป้องกันและป้องปรามเช่นเดียวกัน จนอาจถึงขั้นการแข่งขันการสะสมอาวุธในภูมิภาค นอกจากนี้หลายประเทศได้สนใจในการพัฒนาอาวุธนิวเคลียร์และอาวุธทำลายล้างสูงด้วย

ภัยคุกคามในบริบทโลก

จากผลการรายงานของกลุ่มวิจัยออกฟอร์ด ได้วิเคราะห์แนวทางการแก้ปัญหาภัยคุกคามในบริบทของโลก ภายใต้ระเบียบวาระการขึ้นของสหรัฐว่าเป็นกระบวนการทัศน์ควบคุมโดยได้ประมวลไว้ดังนี้

การแข่งขันทรัพยากรมีการหมกมุ่นอยู่กับการรักษาความมั่นคงด้านพลังงานธรรมชาติโดยหาทางควบคุม หรือเข้าถึงแหล่งพลังงานสำคัญต่าง ๆ เช่น น้ำมันในอ่าวเปอร์เซีย ซึ่งนำไปสู่ความขัดแย้งและความตึงเครียดในภูมิภาค การเปลี่ยนแปลงของภูมิอากาศ ก็มีความเชื่อแบบฝังหัวและไม่อยู่กับความเป็นจริง ในศักยภาพของความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยี รวมทั้งเครื่องปฏิกรณ์นิวเคลียร์ของพลเรือนรุ่นใหม่ ที่ดำเนินอยู่ในระบบตลาดเสรี ว่าเป็นเครื่องมืออันดับแรกในการรับมือกับสิ่งที่บางคนยังถือว่าเป็นมายาคติว่าด้วยความเปลี่ยนแปลงทางภูมิอากาศ

การเบียดขับโลกส่วนใหญ่ให้อยู่ชายขอบ สำหรับปัญหาความยากจนและการแบ่งแยกทางเศรษฐกิจยังคงถูกมองข้ามว่าไม่ใช่ปัญหาด้านความมั่นคง แต่เมื่อรู้สึกราวว่ามีภัยคุกคามต่อมาตุภูมิ การรับมือที่ใช้กันอยู่โดยปกติก็คือ การควบคุมสังคมอย่างเข้มงวด อันเป็นการพยายามปิดฝาครอบความเดือดร้อนต่าง ๆ ของประชาชนซึ่งมีแต่จะทำให้ความเดือดร้อนต่าง ๆ ซ้ำร้ายลงไปอีกในระยะยาว พร้อมกันนั้นก็ส่งเสริมความเชื่อที่ว่าระบบตลาดเสรีจะช่วยให้ประชาชนมีงานทำเพื่อจะได้หลุดพ้นจากความยากจนได้

การก่อการร้ายสากล มีการดำเนินมาตรการต่อต้านการก่อการร้ายออกมาเป็นชุด ๆ ซึ่งมักจะไม่ใช่ชอบด้วยกฎหมาย ก่อความขัดแย้งและไม่ได้ผลอย่างที่ต้องการ และยังเป็นการประทุษร้ายต่อเสรีภาพของพลเมือง รวมถึงการกักขังผู้ต้องสงสัยโดยไม่มีกำหนดและปราศจากการพิจารณาตัดสินตลอดจนการส่งมอบผู้ต้องสงสัยข้ามเขตแบบวิสามัญ ไปยังประเทศที่รู้จักกันอยู่ว่ามีการทรมานนักโทษ เป็นการแผ่ขยายการทหารทั่วโลก มีการดำเนินมาตรการต่อต้านการเผยแพร่ที่เน้นการป้องกัน มิให้กลุ่มก่อการร้ายหรือรัฐอันทพาลที่เชื่อว่าเป็นผู้สนับสนุนการก่อการร้าย ได้ครอบครองวัสดุหรือไม่ขีดความสามารถในการผลิตอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูง เป้าหมายใดที่เชื่อว่ามีอาวุธ

ดังกล่าวอยู่ในครอบครอง หรือมีขีดความสามารถใกล้จะผลิตได้ ก็จะดำเนินยุทธศาสตร์ด้วยการใช้กำลังอาหารชิงโจมตีก่อน

ในขณะเดียวกันนักวิจัยกลุ่มนี้ได้นำเสนอแนวทางการแก้ปัญหาภัยคุกคามของโลกด้วยกระบวนการทัศน์ใหม่เรียกว่า “กระบวนการทัศนความมั่นคงที่ยั่งยืน” มีสาระสำคัญพอสรุปได้ดังนี้

การแย่งชิงทรัพยากร ควรกำหนดนโยบายและการปฏิบัติที่รอบด้านในเรื่องการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ การนำกลับมาใช้ใหม่ และการอนุรักษ์และจัดการทรัพยากร ความเปลี่ยนแปลงของภูมิอากาศ ควรเร่งนำแหล่งพลังงานทดแทนหลากหลายรูปแบบในท้องถิ่นมาใช้ แทนที่แหล่งพลังงานที่มาจากคาร์บอนพร้อมยกเลิก โครงการพลังงานนิวเคลียร์ของพลเรือนทั่วโลก

การเบียดขับโลกส่วนใหญ่ให้อยู่ชายขอบ ควรมีการปฏิรูประบบการค้าระดับโลกระบบความช่วยเหลือระหว่างประเทศและระบบการลดหนี้สินของประเทศยากจน เพื่อให้การลดความยากจนเป็นวาระสำคัญเร่งด่วนของโลก

การก่อการร้ายสากล ควรมีการแก้ไขปัญหาข้อร้องเรียนทางการเมืองที่มีความชอบธรรม และตอบสนองความปรารถนาของกลุ่มคนที่ถูกเบียดขับให้อยู่ชายขอบ ผสมกับปฏิบัติการต่อต้านการก่อการร้ายของตำรวจที่ใช้ข่าวกรองเป็นหลัก เพื่อปราบปรามกลุ่มผู้นิยมใช้ความรุนแรง และมีการเจรจากับกลุ่มผู้นำกลุ่มก่อการร้ายในทุกพื้นที่ที่สามารถทำได้ การแผ่ขยายการทหารทั่วโลกควรกำหนดมาตรการห้ามการแพร่กระจายอาวุธนิวเคลียร์และประเทศที่มีอาวุธนิวเคลียร์จะต้องก้าวไปสู่การปลดอาวุธอย่างกล้าหาญและเป็นรูปธรรมอย่างชัดเจนเพื่อยุติโครงการการแพร่กระจายอาวุธในแนวตั้งเช่นการพัฒนาอาวุธนิวเคลียร์และอาวุธชีวภาพแบบใหม่

2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ประยุทธ์ จันทร์โอชา (2551, หน้า ก) ได้ศึกษาเรื่อง “การปรับบทบาทของกองทัพไทยเพื่อรองรับภัยคุกคามรูปแบบใหม่” ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อการวิเคราะห์ภัยคุกคามรูปแบบใหม่ในสังคมไทย บทบาทของกองทัพไทยในการแก้ไขปัญหาภัยคุกคามรูปแบบใหม่ในห้วงที่ผ่านมา การวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคของกองทัพไทย การนำเสนอยุทธศาสตร์และการปรับบทบาทโครงสร้างการจัดหลักนิยมและการบริหารจัดการของกองทัพไทยที่เหมาะสม ขอบเขตของการวิจัยได้ศึกษาเฉพาะในกรอบของสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ วิธีดำเนินการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพประกอบด้วยการวิจัยเอกสารการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกผู้กำหนดนโยบายและผู้เชี่ยวชาญด้านความมั่นคง ผลการวิจัยพบว่า ภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่ส่งผลกระทบต่อ

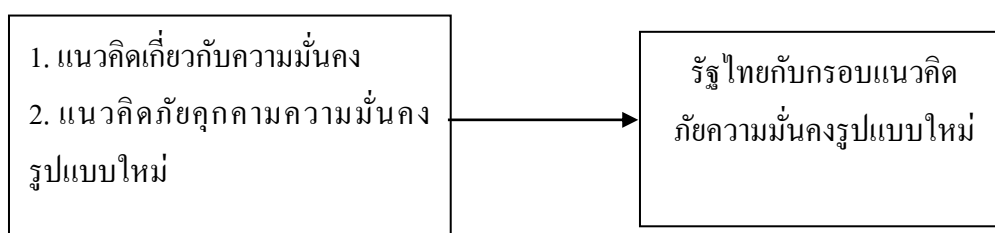
ความมั่นคงของไทยทั้ง 7 ประเภท ได้แก่ ความมั่นคงในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ การก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติ ยาเสพติด แรงงานต่างด้าวและผู้หลบหนีเข้าเมือง ภัยพิบัติจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมของธรรมชาติและโรคระบาด การขาดสมดุลของการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและความยากจนโดยภัยดังกล่าวมีแนวโน้มที่จะขยายตัวรุนแรงขึ้น ในขณะที่บทบาทของกองทัพไทยที่เด่นชัดเป็นการสนับสนุนและการป้องกันภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่เกิดขึ้นบริเวณพื้นที่ชายแดน ซึ่งรัฐบาลและกองทัพตระหนักถึงความสำคัญของกองทัพในบทบาทข้างต้น อย่างไรก็ตามปัญหาสำคัญที่กองทัพประสบในการบริหารจัดการได้แก่ ไม่มีกฎหมายให้อำนาจในการปฏิบัติงาน กำลังพลส่วนใหญ่ขาดความรู้และประสบการณ์ การขาดแคลนงบประมาณ หลักนิยมทางทหารไม่ชัดเจน ความเห็นต่างของบุคลากรในกองทัพ การบูรณาการที่ไม่เป็นรูปธรรม นโยบายฝ่ายการเมืองที่ไม่ชัดเจน และไม่เห็นความจำเป็นที่จะต้องปรับโครงสร้างของกองทัพ ข้อเสนอแนะกองทัพควรมีบทบาทในฐานะผู้สนับสนุนในการบริหารจัดการภัยคุกคามรูปแบบใหม่ กองทัพควรมีการตีความและใช้ประโยชน์จากพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. 2551 ผ่านโครงสร้างกอง.รณน. ให้มีการปรับปรุงและขยายผลหลักนิยม การปฏิบัติการทางทหารที่มีใช้สงคราม จัดตั้งศูนย์ประสานการปฏิบัติตามประเภทของภัยคุกคามรูปแบบใหม่ จัดทำหลักสูตรภัยคุกคามรูปแบบใหม่ และเพิ่มการประชาสัมพันธ์ผลงานของกองทัพ การวิจัยครั้งต่อไปควรได้มีการสำรวจความคิดเห็นของภาคประชาชน

เสรี เทพพิทักษ์ (2557, บทคัดย่อ) ในงานเรื่อง การเตรียมความพร้อมด้านความร่วมมือทางทหารในงานกิจการพลเรือนของกองทัพบก เพื่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน พบว่า ภัยคุกคามร่วมในภูมิภาคอาเซียน สามารถจำแนกได้ใน 2 ประเภท ได้แก่ ภัยคุกคามที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ และภัยคุกคามที่เกิดจากธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นภัยคุกคามด้านความมั่นคงร่วมในภูมิภาคอาเซียน ส่วนความร่วมมือทางการทหารในภูมิภาคอาเซียนนั้น ในปัจจุบันประเทศสมาชิกเริ่มตระหนักในการเสริมสร้างความร่วมมือซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะเมื่อเกิดภัยพิบัติร้ายแรง ประกอบกับปัญหาการขาดความไว้วางใจประเทศมีน้อยลง ทำให้เกิดความร่วมมือทางทหารระหว่างประเทศในหลายมิติ

เกียรติศักดิ์ วิเวก (2557, หน้า 123 – 132) ได้ศึกษาเรื่อง ความท้าทายการป้องกันภัยคุกคามรูปแบบใหม่ตามแนวชายแดนกองทัพภาคที่ 2 ในการเข้าสู่ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (APSC) พบว่า สถิติการจับกุมการกระทำผิดในห้วงที่ผ่านมา แนวโน้มการกระทำผิดมีสูงขึ้น และจะทวีความรุนแรงมากขึ้นจึงต้องมีการวางแผน และบูรณาการหน่วยงานทุกภาคส่วน

รวมทั้งประชาชนตามแนวชายแดนในการบริหารจัดการการป้องกันและแก้ไขปัญหายาอย่างเป็นองค์รวม ในส่วนของกองทัพภาคต้องมีการพัฒนาเสริมสร้างกำลังกองทัพ และปรับปรุงแนวทางการป้องกันชายแดนให้พร้อมปกป้องบูรณภาพแห่งดินแดนอธิปไตยและผลประโยชน์แห่งชาติ โดยมีการเตรียมกำลังให้มีความพร้อมในทุกด้านจากทรัพยากรที่มีอยู่ และจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากหน่วยเหนือบางส่วน เช่น อาวุธยุทโธปกรณ์ที่ขาดอัตรา, เครื่องมือที่มีความทันสมัย กรอบแนวทางในการปฏิบัติงานในการกิจต่าง ๆ และการผลักดันความร่วมมือจากทุกภาคส่วน รวมทั้งแนวทางในการปฏิบัติงานที่จำเป็นต้องได้รับอนุมัติจากหน่วยเหนือ ในด้านการเตรียมความพร้อมของราษฎรตามแนวชายแดนในการป้องกันภัยคุกคามรูปแบบใหม่เป็นสิ่งสำคัญที่จะกระทำควบคู่กันไป เพื่อให้ประชาชนรู้ว่าเมื่อประเทศไทยเข้าสู่ประชาคมอาเซียนแล้วมีการเปลี่ยนแปลงอะไรบ้าง แล้วให้ประชาชนมีส่วนร่วมในลักษณะการระบิดจากภายใน การสร้างความเชื่อมโยงและส่งเสริมการจัดตั้งประชาคมการเมือง และความมั่นคงอาเซียนเป็นการป้องกันตั้งแต่ต้นเหตุที่ทุกหน่วยงานจะต้องประสานสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านให้มีความไว้วางใจ แต่หากเกิดปัญหา หน่วยงานต่าง ๆ จะต้องร่วมกันปฏิบัติงานแบบบูรณาการเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการบริหารจัดการพื้นที่ตามแนวชายแดนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยให้กองกำลังป้องกันชายแดนเป็นหน่วยรับผิดชอบหลักในการบริหารจัดการพื้นที่ที่มีภูมิประเทศยากลำบาก สำหรับในพื้นที่ชุมชนและช่องทางผ่านแดนต่าง ๆ ให้เป็นความรับผิดชอบของหน่วยงานอื่น ๆ

2.4 กรอบแนวคิดในการวิจัย

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องรัฐไทยกับกรอบแนวคิดกับความมั่นคงรูปแบบใหม่ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) เพื่อสำรวจแนวความคิดเรื่องกับความมั่นคงรูปแบบใหม่ และเพื่อศึกษาพัฒนาการแนวความคิดเรื่องกับความมั่นคงรูปแบบใหม่ของรัฐไทย มีรายละเอียดดังนี้

3.1 วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้จะทำการศึกษาเกี่ยวกับ รัฐไทยกับกรอบแนวคิดกับความมั่นคงรูปแบบใหม่ ซึ่งใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) ในลักษณะของการวิจัยเอกสาร (documentary research) ซึ่งผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ตำรา สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ โดยกำหนดระยะเวลาของการศึกษาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550 ซึ่งเป็นปีที่กับความมั่นคงรูปแบบใหม่เริ่มปรากฏในฐานะที่เป็นความมั่นคงของชาติ - ถึงปัจจุบัน และได้นำเอาแนวความคิดกับความมั่นคงรูปแบบใหม่ มาช่วยในการวิเคราะห์และอธิบายพัฒนาการแนวความคิดกับความมั่นคงรูปแบบใหม่ของรัฐไทยกับการดำเนินงานด้านความมั่นคงของรัฐไทย และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในลักษณะของการพรรณนา (descriptive) เป็นหลัก

3.2 การศึกษาจากเอกสาร (documentary research)

ผู้วิจัย ทำการค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดเกี่ยวกับความมั่นคง และแนวความคิดยุคความมั่นคงรูปแบบใหม่ แบ่งดังนี้

1. การศึกษาจากหนังสือ เอกสารทางวิชาการ บทความ วิทยานิพนธ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดเกี่ยวกับความมั่นคง และแนวความคิดยุคความมั่นคงรูปแบบใหม่ เพื่อให้เข้าใจแนวคิดทั้งสองอย่างชัดเจน

2. การศึกษาจากหนังสือ เอกสารทางราชการ บทความ วิทยานิพนธ์ งานวิจัย เอกสารจากหน่วยงานราชการ และข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตเกี่ยวกับแนวความคิดกับความมั่นคงรูปแบบใหม่ และพัฒนาการแนวความคิดกับความมั่นคงรูปแบบใหม่ของรัฐไทยภายใต้กรอบกองอำนาจการร่วมรักษาความมั่นคงภายใน และสภาพความมั่นคงแห่งชาติ โดยผ่านนโยบายด้านความมั่นคงของไทย ดังนี้

- นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. 2550 – 2554

- นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. 2558 – 2564
- นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2564

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้วิธีการตีความ (hermeneutics) จากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อตอบคำถามว่า รัฐไทยมีพัฒนาการแนวความคิดกับความมั่นคงรูปแบบใหม่อย่างไร หากพิจารณาถึงยุคความมั่นคงรูปแบบใหม่ตามแบบโลกตะวันตก เพื่อสังเคราะห์กรอบแนวความคิดความมั่นคงรูปแบบใหม่ของรัฐไทย

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องรัฐไทยกับกรอบแนวคิดภัยความมั่นคงรูปแบบใหม่ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) เพื่อสำรวจแนวความคิดเรื่องภัยความมั่นคงรูปแบบใหม่ และเพื่อศึกษาพัฒนาการแนวคิดเรื่องภัยความมั่นคงรูปแบบใหม่ของรัฐไทย มีผลการวิจัย และการอภิปรายผลการวิจัยดังนี้

4.1 บทสำรวจแนวความคิดเรื่องภัยความมั่นคงรูปแบบใหม่

จากการศึกษาพบว่า แนวคิดเรื่องภัยความมั่นคงรูปแบบใหม่ (Non-traditional threat) โดยเฉพาะในงานของ Dosch เรื่อง Regional Security: Legacies and new challenges (Jorn Dosch, 2012, pp. 156-158) ภัยความมั่นคงรูปแบบใหม่ ตามประวัติศาสตร์แล้ว มีพื้นฐานมาจากแนวคิดเกี่ยวกับอหิปไตยและเขตแดนของรัฐในช่วงสงครามเย็น โดยเฉพาะช่วงสงครามเวียดนาม ซึ่งความขัดแย้งเรื่องพรมแดนและการใช้อาวุธกลายเป็นประเด็นใหญ่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อย่างไรก็ดี แม้ปัญหาเรื่องพรมแดนจะยังคงอยู่และยังไม่สามารถแก้ไขได้ และสงครามเย็นจะสิ้นสุดลง แต่ภาพรวมภัยความมั่นคงในภูมิภาคนี้เริ่มเปลี่ยนไปในปลายทศวรรษ 1980 รวมทั้งกระแสโลกาภิวัตน์ที่แผ่ขยายไปทั่วโลกจนทำให้เกิดประเด็นเรื่องท้องถิ่นขึ้น ความเป็นท้องถิ่น หรือความขัดแย้งในระดับชาติพื้นตัวขึ้นมาจนกระทบต่อความมั่นคงในระดับภูมิภาคอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทั้งนี้ ประเด็นใหญ่เรื่องความมั่นคงในช่วงหลังสงครามเย็นก็คือประเด็นเรื่องความมั่นคงมนุษย์ ซึ่งเป็นประเด็นที่มีนัยยะถึงความมั่นคงรูปแบบใหม่มากกว่า นอกจากนี้ Dosch ยังเห็นว่า ประเด็นเรื่องความมั่นคงมนุษย์ได้รับแรงสนับสนุนมาจาก UN Development Programme (UNDP) ด้วย ทำให้ประเด็นนี้มีความสำคัญมากขึ้น

ในขณะที่ Gareth Evans (Evans, 1999, p. 59) มองว่า ที่ผ่านมา ความมั่นคงแบบเดิมมีลักษณะจากสูงลงต่ำ เน้นเรื่องการปกป้องรัฐจากการบ่อนทำลายในทางกายภาพหรือทางอุดมการณ์ ส่วนความมั่นคงมนุษย์ซึ่งเป็นความมั่นคงรูปแบบใหม่ มีลักษณะกลับกันคือเน้นจากต่ำขึ้นไปหาสูง โดยมีพื้นฐานอยู่ที่เรื่องผู้คนและชีวิตความเป็นอยู่ของพวกเขา

แนวความคิดเรื่องภัยความมั่นคงรูปแบบใหม่เกิดขึ้นในช่วงหลังสงครามเย็น หลังจากที่มีการเมืองระดับโลกเปลี่ยนแปลงไป เนื้อหาของภัยความมั่นคงไม่ได้จำกัดอยู่เพียงแค่เรื่องความมั่นคงทางการทหาร แต่ขยายไปสู่เรื่องอื่นที่อาจทำความสูญเสียให้แก่อารักขาได้ด้วยเช่น เรื่องเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และ ทรัพยากรมนุษย์ แม้เนื้อหาของแนวคิดเรื่องภัยความมั่นคงจะเปลี่ยนแปลง แต่ก็อยู่ในลักษณะที่ขยายออก กล่าวคือ แนวคิดเดิมก็ยังคงมีความสำคัญ หากแต่เนื้อหาใหม่มีความสำคัญเพิ่มขึ้นมาด้วย นั่นคือ การรักษาดินแดนของทหารก็ยังคงมีความสำคัญอยู่ ในขณะที่เรื่องอื่นก็มีความสำคัญให้ตระหนักถึงร่วมด้วยแนวคิดเรื่องภัยความมั่นคงมีความเปลี่ยนแปลงในเชิงการขยายพื้นที่เพิ่มเติม ไม่ใช่การแทนที่ใหม่ทั้งหมด โดยเฉพาะในงานของ Daase (2010, p. 26-34) ที่กล่าวถึงการขยายพื้นที่ของแนวคิดเรื่องความมั่นคง เกิดขึ้นใน 4 มิติ ดังนี้

มิติที่ 1 เป้าหมายที่อ้างอิง (referent object) โดยเน้นว่าความมั่นคงที่ตระหนักถึงนั้นเป็นความมั่นคงของใคร ซึ่ง Daase เห็นว่าในช่วง 50 ปีที่ผ่านมา ความหมายของแนวคิดเรื่องความมั่นคงข้ามจากความมั่นคงของรัฐ เข้าสู่ความมั่นคงของสังคม จากนั้นก็เน้นหนักที่ความมั่นคงของปัจเจกชน

มิติที่ 2 ประเด็นเนื้อหาของความมั่นคง (issue dimension) ในประเด็นเนื้อหาที่ขยายออกไปเริ่มต้นจากรื่องการทหารในกรอบความคิดภัยคุกคามรูปแบบเดิม (traditional security threats) ซึ่งเป็นเรื่องการทหาร ขยายเข้าสู่เรื่องเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และเรื่องมนุษยธรรม

มิติที่ 3 พิกัดของความมั่นคง (geographical scope) ประเด็นพิกัดของความมั่นคงที่ขยายออกไปในช่วง 50 ปีที่ผ่านมา เป็นการขยายใน 4 ระดับ คือ จากความมั่นคงในระดับชาติ ขยายสู่ระดับภูมิภาค จากนั้นก็ขยายสู่ระดับนานาชาติ และระดับโลก

มิติที่ 4 ขอบเขตความอันตราย (danger dimension) ในมิตินี้อธิบายให้เห็นว่า แต่เดิมนั้น รัฐจะมองว่าความท้าทายทางการเมืองเป็นการคุกคาม ซึ่งจะคาดการณ์ ประเมินวัดได้ก็จากการที่มีตัวกระทำที่เป็นศัตรู (enemy actor) ซึ่งมีโน้ตสันแบบนีปรากฏอยู่จนกระทั่งถึงช่วงสงครามเย็น ทว่าแนวคิดนี้ก็เริ่มเปลี่ยนไปเมื่อคุณภาพชีวิตของแต่ละสังคมมีอันตรายเพิ่มมากขึ้น จึงเกิดการเปลี่ยนไปเน้นที่จุดอ่อนของตัวเอง แทนที่จะเป็นเรื่องจุดแข็งของฝ่ายตรงกันข้าม ภายหลังจากสงครามเย็น แนวคิดเรื่องความมั่นคงจึงหันไปให้ความสนใจกับเรื่องความเปราะบาง (vulnerability) และการเมืองระหว่างประเทศก็เริ่มพิจารณากันที่เรื่องของความเสี่ยง (risk) แทนที่การคุกคาม (threat)

ทั้งนี้ เพราะหลังจากการยุติสงครามเย็น อันตรายที่เกิดขึ้นอย่างให้เห็นได้ชัดเจนก็หายไป และถูกแทนที่ด้วยความเสี่ยงและความท้าทายที่ไม่มีความชัดเจนอีกต่อไป ยกตัวอย่างเช่น การก่อการร้ายข้ามชาติ อาชญากรรมในลักษณะที่จัดตั้งเป็นองค์กร ความเสื่อมโทรมทางสิ่งแวดล้อม ดังนั้น การพิจารณาอันตรายด้วยแนวคิดเรื่องความเสี่ยง จึงช่วยให้สามารถมองเห็นศักยภาพของสิ่งที่อาจกลายเป็นปัญหา หรือ อันตรายในอนาคตได้

และจากแนวคิดที่ว่าภัยความมั่นคงรูปแบบใหม่เป็นการตระหนักถึงเรื่องความมั่นคงในมิติอื่นเพิ่มเติมจากมิติเรื่องทหารและการรักษาดินแดน ทำให้มีการพิจารณาเรื่องภัยพิบัติอยู่ในระดับใหญ่และมีความสำคัญมากขึ้น เพราะมีความสำคัญเทียบเคียงกับเรื่องการก่อการร้าย และการรักษาดินแดน แม้แต่ประชาคมอาเซียนก่อตั้งขึ้นมาบนฐานคิดเรื่องความมั่นคงรูปแบบเก่าแต่ก็มีปรับเปลี่ยนแนวคิดเรื่องความมั่นคงตามกระบวนทัศน์ในระดับโลก อาเซียนจึงเป็นประชาคมระดับภูมิภาคที่มีแนวโน้มอิงอยู่กับกระบวนทัศน์การเมืองระดับโลก ซึ่งการกำหนดภัยความมั่นคงนั้นมีความหลากหลายและมีเนื้อหาขึ้นอยู่กับเงื่อนไขของแต่ละประเทศ

4.2 พัฒนาการแนวคิดเรื่องภัยความมั่นคงรูปแบบใหม่ของรัฐไทย

จากการศึกษาพบว่า นโยบายความมั่นคงของไทยในทศวรรษที่ผ่านมา มีพัฒนาการมุมมองด้านความมั่นคงที่กว้างขวางมากขึ้นเป็นลำดับ แสดงให้เห็นถึงความเป็นพลวัตของการทบทวนและประเมินต่อแนวทางในการสร้างนโยบายที่สามารถตอบสนองต่อความท้าทายใหม่ ๆ อยู่ตลอดเวลา สามารถเห็นถึงพัฒนาการของนโยบายด้านความมั่นคงได้ดังนี้

4.2.1 นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. 2550 – 2554

นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. 2550 – 2554 ได้มีการกำหนดกรอบแนวคิดและทิศทางการปรับตัวด้านความมั่นคงไว้ดังนี้

1) แนวคิดหลัก อันเป็นการสร้างคุณค่าร่วมกันของคนในชาติ มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความมั่นคงของชาติเนื่องจากสถานการณ์ที่ประเทศไทยต้องประสบปัญหาความไม่สามัคคีของคนในชาติ ได้สะท้อนว่าสังคมไทยซึ่งคุ้นเคยกับระบบอุปถัมภ์และการเชื่อผู้นำ ยังไม่สามารถก้าวข้ามสู่สังคมการมีส่วนร่วมและการยอมรับความเห็นต่างของคนในชาติได้ สภาพของสังคมที่มีความเปราะบางทางความรู้สึกและอ่อนไหวต่อความเป็นพวกหรือไม่เป็นพวกเดียวกัน มีผลต่อความมั่นคงภายในชาติ ทำให้ภูมิคุ้มกันภัยคุกคามความมั่นคงทั้งในระดับบุคคล ระดับครัวเรือน ระดับ

สังคม และระดับชาติลดลง ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องแสวงหาทิศทางการพัฒนาให้สังคมเห็นคุณค่าร่วมกันเกี่ยวกับวิธีการจัดการกับความเห็นต่าง คุณค่าร่วมกันในที่นี้สามารถสร้างได้ใน 2 รูปแบบ รูปแบบแรกคือ การอยู่ร่วมกันได้เพราะยอมรับคุณค่าของกระบวนการที่สามารถเข้ามาจัดการกับความเห็นต่างและรักษาความเป็นธรรมในสังคม คือแนวทางประชาธิปไตยในลักษณะที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและโครงสร้างของสังคมไทยที่มีความหลากหลาย เป็นประชาธิปไตยที่สามารถสร้างคุณค่าความต้องการอยากอยู่ร่วมกันของพลเมืองภายในชาติโดยไม่ทำลายกันและไม่แบ่งฝ่ายเมื่อมีความเห็นต่าง รูปแบบที่สอง คือ การเน้นเปลี่ยนที่คน ถ้าทุกคนในสังคมมีความเมตตา กัน ช่วยเหลือกัน ผนึกกำลังกัน สามารถเข้าใจสาเหตุของคนที่มีความเห็นต่าง มีจิตใจรับผิดชอบบ้านเมืองร่วมกัน เมื่อเกิดปัญหาหรือเผชิญกับภัยพิบัติใด ๆ ก็ย่อมมีพลังคุ้มครอง ป้องกันและแก้ไขให้ ผ่านพ้นไปได้ ภายใต้อาณัติการณปัจจุบันจำเป็นต้องสร้างรูปแบบแรกคือ แนวทางประชาธิปไตย พร้อมกับการพัฒนาจิตใจคนที่เป็นเรื่องระยะยาว

สำหรับการเสริมสร้างพื้นฐานด้านความมั่นคงของชาตินั้น ต้องสร้างความตระหนักของสังคมให้รับรู้สภาวะความเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ความมั่นคงที่เปลี่ยนรูปแบบไปจากเดิม ต้องใช้ความรู้และความรอบคอบในการป้องกัน ป้องปราม และลดความเสี่ยงจากผลกระทบของภัยคุกคาม สามารถฟื้นคืนความปกติของสังคมจากความเสียหายได้อย่างรวดเร็วด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ทั้งควรพัฒนาศักยภาพการป้องกันประเทศให้กับกองทัพบนพื้นฐานของการให้ภาคส่วนต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันประเทศ ตลอดจนสามารถใช้จุดแข็งของความร่วมมือด้านความมั่นคงระหว่างประเทศเพื่อสนับสนุนการดำเนินความสัมพันธ์กับประเทศต่าง ๆ และเกื้อกูลต่อการรักษารวมทั้งส่งเสริมบทบาทของไทยในเวทีโลก

2) ทิศทางการปรับตัวของประเทศในมิติด้านความมั่นคง ซึ่งก็คือการดำรงรักษาความมั่นคงของรัฐจำเป็นต้องรักษา คุ้มครองและปกป้องความมั่นคงของประชาชนภายในรัฐ สร้างความแข็งแกร่งของโครงสร้างของสังคมไทยให้มีภูมิคุ้มกันที่มั่นคงต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ความมั่นคงที่เคลื่อนไหวไม่หยุดนิ่งและแปรเปลี่ยนได้ตลอดเวลา โดยให้ความสำคัญกับการรวมพลังปัญญาของสังคม เพื่อให้ประเทศชาติผ่านพ้นวิกฤติความสามัคคีของคนในชาติและความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ การเสริมสร้างขีดความสามารถในการทำงานร่วมกันระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ภายในชาติ ภายใต้อาณัติการเห็นคุณค่าร่วมกันของคนในชาติ นำพาประเทศสู่การมีประชาธิปไตยที่เอื้อให้คนภายในชาติปรารถนาที่จะอยู่ร่วมกันอย่างมีความสามัคคีแม้มีความเห็นต่าง

นอกจากนี้ในส่วนของการป้องกันประเทศภายใต้อาณัติการณความมั่นคงที่มีแนวโน้มความไม่แน่นอนสูง จำเป็นต้องพัฒนาประสิทธิภาพและขีดความสามารถของกองทัพ และด้วยการมี

ส่วนร่วมของภาคประชาชนตลอดจนองค์กรต่าง ๆ การเสริมสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงระหว่างประเทศบนพื้นฐานของการรักษา การส่งเสริมผลประโยชน์แห่งชาติและในกรอบของสหประชาชาติ ที่เกื้อกูลต่อการดำรงศักดิ์ศรีของประเทศ และการรักษาความเชื่อมั่นจากประชาคมระหว่างประเทศ ตลอดจนการดำเนินนโยบายเชิงรุกในมิติความมั่นคงระหว่างประเทศเพื่อรักษาความมั่นคงของชาติ

ขณะเดียวกันจำเป็นต้องพัฒนาและเสริมสร้างทรัพยากรมนุษย์ให้มีความรู้เท่าทันกระแสการเปลี่ยนแปลงและผลกระทบจากโลกไร้พรมแดน สามารถคุ้มครองปกป้องฐานทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งเป็นทุนสำคัญของประเทศไทยได้อย่างยั่งยืน สามารถดำรงความดีงามของวัฒนธรรมและฟื้นฟูความค้ำจุนโอกาส รวมทั้งช่วยเหลือพึ่งพาตัวเองได้ พร้อมทั้งปรับกระบวนการทัศน์ของเจ้าหน้าที่รัฐให้ตระหนักถึงการคุ้มครองรักษาความมั่นคงของประชาชนเป็นปัจจัยสำคัญในการรักษาความมั่นคงของรัฐ และมีจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อส่วนตัวเป็นหนึ่งเดียวกับความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ในการดำเนินการรักษาผลประโยชน์ความมั่นคงของชาติ

3) มีการกำหนดวิสัยทัศน์ด้านความมั่นคงเพื่อให้สังคมไทยมีสถานะแวดล้อมที่เอื้อให้ประชาธิปไตยพัฒนาไปได้ อย่างต่อเนื่อง และเกื้อกูลต่อความมั่นคงของประชาชน คนในชาติมีความสามัคคี มีทัศนคติที่ดีต่อกัน มีคุณธรรมและจิตสำนึกสาธารณะ ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน สามารถอยู่ร่วมกันได้ภายใต้ความหลากหลาย ทางความคิด วิถีชีวิต และวัฒนธรรม สามารถจัดการความขัดแย้งได้ด้วยสันติวิธีโดยไม่แปรเปลี่ยนเป็นความรุนแรง ให้ความสำคัญกับการปกป้องวิถีชีวิตของประชาชนและกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียม รู้เท่าทันสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงและมีความพร้อมในการเผชิญปัญหา สามารถป้องกันและแก้ไขปัญหาด้วยความมีสติ สามารถดำรงการพัฒนาประเทศที่รักษาฐานทรัพยากรธรรมชาติไว้ได้อย่างยั่งยืน มีขีดความสามารถในการปกป้องอธิปไตยของชาติ อยู่ร่วมกับประเทศเพื่อนบ้านอย่างฉันท์มิตร มีความน่าเชื่อถือและมีสถานะของประเทศที่มั่นคงในระบบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

4) ในการดำรงสถานะของประเทศให้มั่นคงและยั่งยืนภายใต้สถานการณ์ความมั่นคงที่มีความซับซ้อน รุนแรงและเคลื่อนไหวไม่หยุดนิ่ง โดยเฉพาะการเผชิญกับปัญหาเอกภาพภายในชาติ และภัยคุกคามในรูปแบบใหม่ จึงกำหนดผลประโยชน์แห่งชาติ เป็นเป้าหมายหลักอันสำคัญยิ่งของประชาชนส่วนรวมในชาติ ได้แก่ การมีเอกราช อธิปไตย และบูรณภาพแห่งเขตอำนาจรัฐ การดำรงอยู่อย่างมั่นคง ยั่งยืน ของสถาบันหลักของชาติ ความปรองดอง ความสามัคคีของคนในชาติ การดำรงอยู่อย่างมั่นคงของชาติและประชาชนจาก การคุกคามทุกรูปแบบ ความปลอดภัย ความเป็นธรรม และความอยู่ดีมีสุขของประชาชน การมีเกียรติและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ การดำรงอยู่

อย่างมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิทธิเหนือทรัพยากรชีวภาพของชาติ การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขกับประเทศเพื่อนบ้าน การมีเกียรติและศักดิ์ศรีในประชาคมระหว่างประเทศ

5) พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในมิติด้านความมั่นคง โดยเสริมสร้างปัญญา จินตนาการ และการเรียนรู้ควบคู่กับการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรม รวมทั้งเตรียมความพร้อมให้ประชาชนมีทักษะในการเผชิญปัญหา และสามารถปรับตัวต่อความเปลี่ยนแปลงรอบด้านได้อย่างเหมาะสม ผนวกเสริมสร้างพลังและเพิ่มพูนจิตสำนึกด้านความมั่นคง ให้แก่เจ้าหน้าที่รัฐและประชาชน ให้ตระหนักถึงภาระร่วมกันในการรักษาคู่ครองผลประโยชน์ความมั่นคงของชาติ และยึดมั่นหน้าที่ในการจรรโลงสถาบันหลักของชาติให้มั่นคงยั่งยืน ส่งเสริมกลุ่มเยาวชนให้เรียนรู้และเข้าใจต้นทุนสังคมไทยซึ่งเป็นสังคมพหุวัฒนธรรม รวมทั้งมีความเข้าใจในบริบทที่เปลี่ยนไปของภัยคุกคามความมั่นคงรูปแบบใหม่ และความเสี่ยงต่อความมั่นคงของชาติที่มากขึ้น โดยประสานความร่วมมือระหว่างสถาบันครอบครัวกับสถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา ชุมชน และภาครัฐในการเปิดพื้นที่ให้กลุ่มเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมเสนอความคิดเห็นในการกำหนดทิศทางของชาติ ส่งเสริมให้ประชาชนรู้เท่าทันพัฒนาการของโลก ไร้พรมแดน โดยเพิ่มงานศึกษาวิจัยเชิงลึกเพื่อป้องกันค่านิยมแฝงและอาชญากรรมที่มาพร้อมกับความทันสมัยของเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาประเทศและลดความเสี่ยงของผลกระทบในด้านลบ และสร้างความเตรียมพร้อมในระดับบุคคล ครอบครัวและสังคม โดยนำองค์ความรู้ดังกล่าวเผยแพร่ผ่านสื่อและช่องทางต่าง ๆ ที่เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายทุกระดับ ขยายการสนับสนุนการศึกษาเรียนรู้ประเทศเพื่อนบ้านและประเทศในภูมิภาค ทางด้านสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และภาษาศาสตร์ สำหรับข้าราชการและเยาวชนคนรุ่นใหม่เพื่อเตรียมความพร้อมในการเรียนรู้และเข้าใจประเทศเพื่อนบ้าน ตลอดจนประเทศใกล้เคียงในภูมิภาค ในมิติทางสังคมวัฒนธรรมและความหลากหลายทางชาติพันธุ์ เพื่อนำไปสู่การสร้างความเข้าใจ สร้างมาตรฐานและความมั่นใจใน การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างกันทั้งในระดับบุคคล ระดับองค์กร และระดับรัฐ

ทั้งนี้ เพื่อให้การขับเคลื่อนนโยบายความมั่นคงแห่งชาติไปสู่การปฏิบัติในระดับต่าง ๆ ได้ อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สามารถประเมิณผล การปฏิบัติตามนโยบายได้อย่างชัดเจน จึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบสำคัญในอันที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในการปฏิบัตินโยบาย นั่นก็คือ การมีระบบมีระบบการบริหารจัดการนโยบายที่มีประสิทธิภาพ โดยมีการจัดลำดับความสำคัญของประเด็นนโยบาย มีการแบ่งมอบความรับผิดชอบภารกิจของส่วนราชการที่เป็นหน่วยเจ้าภาพและที่มีส่วนร่วมการปฏิบัตินโยบายที่ชัดเจน โดยมีการจัดทำยุทธศาสตร์ มาตรการ โครงการ และแผนงาน รวมทั้งมีงบประมาณรองรับอย่างพอเพียง การมีภาคีเครือข่าย

สนับสนุนการดำเนินการตามนโยบาย โดยการให้ภาควิชาการ ภาควิชาการเกษตร ภาควิชาการสาธารณสุข และภาคประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมเป็นเครือข่ายการขยายผลจากกรอบนโยบายไปสู่การปฏิบัติที่สามารถนำไปเชื่อมโยงกันได้ในแนวราบ มีการศึกษาวิจัยทางวิชาการเพื่อเสริมสร้างองค์ความรู้ในมิติทางด้านความมั่นคง โดยสนับสนุนงบประมาณเพื่อศึกษาวิจัยสร้างองค์ความรู้และกระบวนการเรียนรู้ เพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนนโยบายความมั่นคงแห่งชาติไปสู่การปฏิบัติทั้งในเชิงยุทธศาสตร์และในเชิงยุทธวิธีมีการปรับปรุงและพัฒนากฎหมายเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานด้านความมั่นคง โดยเฉพาะในส่วนที่เอื้ออำนวยให้การรักษาส่งเสริมผลประโยชน์แห่งชาติ การแก้ไขปัญหาภัยคุกคามความมั่นคงรูปแบบใหม่ ความมั่นคงทางทะเล ความมั่นคงทางพลังงาน ฯลฯ ดำเนินไปด้วยความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีการรณรงค์ให้ทุกคนภายในชาติตื่นตัวและตระหนักถึงความรับผิดชอบร่วมกันในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคง เพื่อให้เกิดการผนึกกำลังของคนในชาติเป็นภูมิคุ้มกันและพลังในการเผชิญกับภัยคุกคามได้อย่างมั่นคง และมีกลไกและระบบการประเมินผลนโยบาย เพื่อติดตาม ประสานงาน ประเมินผล การปฏิบัติ นโยบายที่ต่อเนื่อง และสร้างดัชนีชี้วัดความสำเร็จ

4.2.2 นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. 2558 – 2564

ได้มีการกำหนดกรอบแนวคิดและทิศทางการปรับตัวด้านความมั่นคงจากสถานการณ์และความเปลี่ยนแปลงของบริบททางความมั่นคง ซึ่งสามารถสรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

1.1 ค่านิยมหลักของชาติ โดยยึดถือตามค่านิยมหลักของชาติ 12 ประการ

1.2 นโยบาย ได้จัดลำดับความสำคัญโดยพิจารณาความเสี่ยงและผลกระทบต่อความมั่นคงที่เป็นแก่นหลักของชาติอันเกี่ยวข้องกับความปลอดภัยและผลกระทบต่อความมั่นคงและภูมิคุ้มกันของชาติในภาพรวมเป็น “เกณฑ์สำคัญ” กำหนดเป็นสองส่วน ได้แก่

1.2.1 ส่วนที่ 1 นโยบายสำคัญเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงที่เป็นแก่นหลักของประเทศ 3 นโยบาย คือ (1) เสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (2) สร้างความเป็นธรรม ความปรองดอง และความสามัคคีในชาติ และ (3) ป้องกันและแก้ไขการก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้

1.2.2 ส่วนที่ 2 นโยบายความมั่นคงแห่งชาติทั่วไป 13 นโยบาย คือ (1) จัดระบบบริหารจัดการชายแดนเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาข้ามพรมแดน (2) สร้างเสริมศักยภาพการป้องกันและแก้ไขปัญหาภัยคุกคามข้ามชาติ (3) ปกป้อง รักษาผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล (4) จัดระบบ ป้องกัน และแก้ไขปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมือง (5) เสริมสร้างความเข้มแข็งและภูมิคุ้มกัน

ความมั่นคงภายใน (6) เสริมสร้างความมั่นคงของชาติจากภัยการทุจริตคอร์รัปชัน (7) เสริมสร้างความมั่นคงทางเทคโนโลยีสารสนเทศและไซเบอร์ (8) รักษาความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (9) เสริมสร้างความมั่นคงทางพลังงานและอาหาร (10) พัฒนาระบบการเตรียมพร้อมแห่งชาติเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของชาติ (11) เสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพการป้องกันประเทศ (12) พัฒนาระบบงานข่าวกรองให้มีประสิทธิภาพ และ (13) เสริมสร้างคุณภาพในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

1.3 แนวทางขับเคลื่อนนโยบายฯ ไปสู่การปฏิบัติ

1.3.1 กำหนดให้นโยบายความมั่นคงแห่งชาติฯ เป็นกรอบการจัดทำแผนปฏิบัติราชการด้านความมั่นคงของรัฐบาล และเป็นกรอบดำเนินการด้านความมั่นคงในการกำหนดยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณประจำปีของสำนักงานงบประมาณ

1.3.2 กลไกการบริหารจัดการ สภาความมั่นคงแห่งชาติซึ่งมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน เป็นกลไกหลักในการอำนวยความสะดวกและขับเคลื่อนในระดับชาติ และมีคณะกรรมการภายใต้สภาความมั่นคงแห่งชาติเป็นกลไกสนับสนุนในการกำกับ ติดตาม บูรณาการและขับเคลื่อนเชิงนโยบาย

1.3.3 การแบ่งมอบหน่วยรับผิดชอบ กำหนดให้มีหน่วยงานรับผิดชอบหลักเป็นเจ้าภาพประสานและบูรณาการนโยบายทั้ง 16 นโยบาย และมีหน่วยรับผิดชอบร่วมในแต่ละแผนนโยบายย่อย

2. ให้สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับความเห็นและข้อสังเกตของกระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเกี่ยวกับตารางการแบ่งมอบหน่วยงานรับผิดชอบในการดำเนินการตามร่างนโยบายฯ ไปพิจารณาดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไปด้วย

4.2.3 นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2564

ได้มีการกำหนดกรอบแนวคิดและทิศทางการปรับตัวด้านความมั่นคงจากสถานการณ์และความเปลี่ยนแปลงของบริบททางความมั่นคง ซึ่งสามารถสรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

1. ความเปลี่ยนแปลงของบริบทความมั่นคงในระดับโลก

1.1 การเมืองระหว่างประเทศ การเมืองโลกมีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงไปสู่หลายขั้วอำนาจโดยสหรัฐอเมริกา ต้องเผชิญกับการท้าทายจากรัสเซียและจีน นอกจากนี้ การเกิดขึ้นของขั้วอำนาจใหม่ทางเศรษฐกิจโลก คือ กลุ่ม BRICS ประกอบด้วย บราซิล รัสเซีย อินเดีย จีน และแอฟริกาใต้ ซึ่งกำลังมีบทบาทในเวทีระหว่างประเทศเพิ่มมากขึ้นและมีท่าทีต้องการมีส่วนร่วมกำหนด

กรอบกติกาของโลก โดยมีความเคลื่อนไหวที่สำคัญในด้านเศรษฐกิจและการเงินระหว่างประเทศ ซึ่งเป็นการท้าทายและสร้างดุลอำนาจใหม่ และมีแนวโน้มส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงระเบียบโลก ทั้งทางการเมืองและเศรษฐกิจ สภาพการณ์ดังกล่าวส่งผลให้ประเทศไทยต้องดำเนินนโยบายด้วยความอ่อนตัว ในการกำหนดท่าทีเพื่อรักษาดุลยภาพทางความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับประเทศมหาอำนาจต่าง ๆ นอกจากนี้ ปัจจัยความมั่นคงด้านพลังงาน ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และภัยธรรมชาติ ถือเป็นปัญหาสำคัญของโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแสวงหาแหล่งพลังงานใหม่อาจนำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างประเทศ ในขณะที่ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม อาทิ การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศซึ่งส่งผลโดยตรงต่อภัยธรรมชาติที่มีระดับความรุนแรงมากขึ้น ทำให้จำเป็นต้องมีความร่วมมือในระดับนานาชาติเพื่อเผชิญกับภัยพิบัติที่เกิดขึ้นรวมถึงจะนำมาสู่การกำหนดกรอบกติกาใหม่ที่มหาอำนาจอาจเข้ามาแทรกแซงประเทศอื่น ๆ และใช้เป็นมาตรการกดดันทางการค้า

1.2 การครอบครองอาวุธนิวเคลียร์และอาวุธทำลายล้างสูง การขยายอิทธิพลและการพัฒนาขีดความสามารถของอาวุธนิวเคลียร์และอาวุธทำลายล้างสูงเป็นปัจจัยนำไปสู่ความตึงเครียดและความหวาดระแวงระหว่างกัน ส่งผลให้ปัญหาการครอบครองอาวุธนิวเคลียร์และอาวุธทำลายล้างสูง การลักลอบขนถ่ายวัสดุ/อุปกรณ์ที่สามารถนำไปผลิตเป็นอาวุธ รวมถึงการนำเทคโนโลยีการผลิตและการวิจัยเพื่อพัฒนาอาวุธดังกล่าวเบี่ยงเบนไปใช้โดยกลุ่มผู้ก่อการร้าย ทำให้เป็นข้อห่วงกังวลและประเด็นปัญหาที่ประชาคมระหว่างประเทศต้องร่วมมือกันดำเนินการป้องกันและแก้ไข โดยทบวงการพลังงานปรมาณูระหว่างประเทศ (International Atomic Energy Agency: IAEA) มีความพยายามผลักดันให้ประชาคมระหว่างประเทศ ดำเนินการ ดังนี้ 1) สร้างความตระหนักถึงความสำคัญของประเด็นความมั่นคงทางนิวเคลียร์ในระดับรัฐบาล 2) มุ่งเน้นให้ประเทศต่าง ๆ มีการจัดทำแผนปฏิบัติการรองรับภัยด้านนิวเคลียร์และรังสี 3) ผลักดันให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลและประสานงานกันระหว่างหน่วยงาน โดยเฉพาะประเทศที่มีชายแดนติดกัน และ 4) สนับสนุนให้เกิดการฝึกซ้อมการตรวจจับการลักลอบขนถ่ายวัสดุนิวเคลียร์และรังสี

2. ความเปลี่ยนแปลงของบริบทความมั่นคงในระดับภูมิภาค

2.1 การขยายอิทธิพลและบทบาทของประเทศมหาอำนาจต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีการปรับเปลี่ยนนโยบายที่แสดงให้เห็นถึงแนวโน้มของการแข่งขันและการขยายอิทธิพลของชาติมหาอำนาจ ทั้งในรูปแบบของการใช้พลังอำนาจทางทหารและทางเศรษฐกิจเพื่อให้ได้มาซึ่งประโยชน์ของตน ดังเช่น นโยบายข้อริเริ่มเส้นทางสายไหมและเส้นทางสายไหมทางทะเลในศตวรรษที่ 21 [The Silk Road Economic Belt and the 21st Century Maritime Silk Road (Belt and Road Initiative: BRI หรือ One Belt One Road)] ของจีนซึ่งมีเป้าหมายเชื่อมโยงเศรษฐกิจทั้งการค้า

การลงทุน และโครงสร้างพื้นฐานระหว่างภูมิภาคเอเชีย แอฟริกา และยุโรป นั้นอาจเป็นผลให้จีนพยายามขยายอิทธิพลทางการเมืองและการทูตต่อกลุ่มประเทศอาเซียนเพื่อบรรลุเป้าหมายดังกล่าว และมีแนวโน้มนำไปสู่ความขัดแย้งในภูมิภาคนี้ได้ อย่างไรก็ตาม ไทยสามารถใช้ข้อได้เปรียบเชิงภูมิศาสตร์ในการเชื่อมโยงนโยบายเศรษฐกิจของประเทศกับประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาค โดยเฉพาะโครงการระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor: EEC) ที่สามารถเชื่อมโยงบกับนโยบาย One Belt One Road ของจีนและการพัฒนาเขตเศรษฐกิจสามฝ่ายอินโดนีเซีย – มาเลเซีย – ไทย (IMT – GT)

2.2 การขยายตัวของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในระดับภูมิภาค พัฒนาการของกลุ่มประเทศอาเซียนที่จะมีความเชื่อมโยงและรวมตัวกันมากขึ้นภายใต้ “ประชาคมอาเซียน” ปี พ.ศ. 2558 ทั้งทางด้านการเมืองความมั่นคงเศรษฐกิจ และสังคม ตามวิสัยทัศน์อาเซียน ค.ศ. 2025 อันจะนำไปสู่การเสริมสร้างพัฒนาการทางการเมืองและเศรษฐกิจของประเทศสมาชิก รวมทั้งเพิ่มโอกาสการติดต่อเชื่อมโยงผ่านเส้นทางคมนาคมในภูมิภาค อย่างไรก็ตาม การเป็นประชาคมเป็นความท้าทายโดยเฉพาะการที่ประเทศสมาชิกยังมีลักษณะการปกครองและเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน การสร้างความเป็นประชาคมและการเปิดกว้างของการติดต่อระหว่างกันอย่างเสรีทำให้มีความเสี่ยงที่จะเกิดผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นการย้ายถิ่นฐานของประชากรในภูมิภาค และการขยายตัวของอาชญากรรมข้ามชาติและเศรษฐกิจนอกระบบ

2.3 ความขัดแย้งทางดินแดนและการใช้กำลังทางการทหาร ยังคงมีปัญหาคความไม่เข้าใจและความหวาดระแวงที่อาจทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน แต่สามารถจำกัดขอบเขตและระดับความรุนแรงให้อยู่ในเฉพาะพื้นที่ โดยเป็นผลจากการเสริมสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือที่ใกล้ชิดกันและการเสริมสร้างความสัมพันธ์ทางการทูตเชิงป้องกัน รวมถึงทิศทางการร่วมมือของประเทศในภูมิภาคและประชาคมอาเซียน อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ข้อพิพาทในภูมิภาค สถานการณ์ภายในของประเทศเพื่อนบ้าน และบทบาทของประเทศมหาอำนาจที่เกี่ยวข้องกับภูมิภาค และการที่ประเทศไทยมีชายแดนทั้งทางบกและทางทะเลติดกับประเทศเพื่อนบ้านหลายประเทศโดยยังมีปัญหาคความไม่ชัดเจนของเส้นเขตแดนและอาณาเขตทางทะเลระหว่างกัน รวมถึงมีสิ่งบ่งชี้ถึงการเพิ่มงบประมาณทางทหารของประเทศในภูมิภาค จึงยังคงมีความเสี่ยงที่จะนำไปสู่การใช้กำลังทหารต่อกัน หากเกิดความขัดแย้งรุนแรงและไม่มีการบริหารจัดการปัญหาร่วมกันที่มีประสิทธิภาพ

2.4 ความมั่นคงและผล กระทบทางทะเล ปัจจุบันผลประโยชน์ทางทะเลของประเทศไทยมีมูลค่าสูง และในเชิงภูมิรัฐศาสตร์ประเทศไทยเป็นจุดยุทธศาสตร์เส้นทางการเดินเรือที่สำคัญในภูมิภาคและเป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล ส่งผลให้มหาอำนาจต่าง ๆ มุ่งที่จะรักษาและแผ่

ขยายอิทธิพลของตนเองในพื้นที่ดังกล่าว ทั้งนี้ภัยคุกคามต่อความมั่นคงทางทะเลของประเทศไทยที่สำคัญ ได้แก่ ปัญหาการอ้างสิทธิทับซ้อนทางทะเล ปัญหาการทำลายสิ่งแวดล้อมโดยมนุษย์ กฎหมายและการบังคับใช้กฎหมายทางทะเล ปัญหาอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับทะเล ปัญหาการลักลอบขนส่งสิ่งผิดกฎหมายทางทะเล โดยเฉพาะสินค้าและวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้สองทางที่มีความเสี่ยงจะนำไปใช้ในการผลิตอาวุธทำลายล้างสูง การลักลอบเข้าเมืองผิดกฎหมาย และการกระทำอันเป็นโจรสลัดอันอาจส่งผลให้มีความเสี่ยงต่อการสร้างคุณภาพในการรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ของชาติทางทะเล

3. ความเปลี่ยนแปลงของบริบทความมั่นคงภายในประเทศ

3.1 ความมั่นคงของสถาบันพระมหากษัตริย์ความเคลื่อนไหวที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสถาบันฯ ได้เพิ่มระดับและขอบเขตที่กว้างขวาง ทั้งที่มีลักษณะเชื่อมโยงสถาบันฯ มาแสวงหาผลประโยชน์ทางการเมือง ตลอดจนมีการกล่าวอ้างความเท็จเพื่อดูหมิ่นใส่ร้ายอันเป็นการบ่อนทำลายต่อสถาบันฯ และการปรากฏแนวคิดในเชิงปฏิรูปรวมถึงการวิพากษ์วิจารณ์ประเด็นการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการหมิ่นสถาบันฯ ที่ขัดต่อหลักสิทธิและเสรีภาพและสิทธิมนุษยชน ซึ่งสถานการณ์ดังกล่าวเป็นประเด็นที่มีความอ่อนไหว นำมาซึ่งความขัดแย้งระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม ประกอบกับความผูกพันเชื่อมโยงของประชาชนบางส่วน โดยเฉพาะในหมู่เยาวชนรุ่นใหม่ที่มีต่อสถาบันฯ ถูกลดทอนลง เนื่องจากขาดความเข้าใจ ความตระหนักรู้อย่างถูกต้องแท้จริงถึงความสำคัญของสถาบันฯ ในฐานะที่เป็นศูนย์รวมจิตใจและจุดยึดเหนี่ยวของสังคมไทย

3.2 ความขัดแย้งของคนภายในประเทศ พัฒนาการทางการเมืองของไทยที่ผ่านมามีทิศทางที่นำสังคมไทยวิวัฒนาการไปสู่วัฒนธรรมการเมืองที่ประชาชนต้องการมีส่วนร่วมตัดสินใจในนโยบายของรัฐมากขึ้น โดยเฉพาะการกระจายความมั่งคั่งและอำนาจจัดการทรัพยากรสำคัญ โดยประชาชนแสดงออกด้วยการใช้สิทธิทางการเมืองและเสรีภาพพลเมืองในการเลือกตั้ง และการปกป้องสิทธิของตนหรือสิทธิของชุมชนท้องถิ่น ในขณะที่สังคมไทยกำลังอยู่ในกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง โดยที่ยังคงมีปัญหาเชิงโครงสร้างจากความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ สังคม และการเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติ รวมถึงโลกทัศน์ที่แตกต่างกันของกลุ่มคนในสังคม เป็นปัจจัยผลักดันให้เกิดความแตกแยกทางความคิดระหว่างคนกลุ่มต่าง ๆ ในห้วงที่ผ่านมาการเคลื่อนไหวทางการเมืองถูกขับเคลื่อนด้วยเป้าหมายสุดโต่งทางการเมืองส่งผลให้สภาวะการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนำไปสู่ความขัดแย้งทางการเมืองที่มีความรุนแรงและซับซ้อนมากขึ้น และโดยที่ความอดทนอดกลั้นของคนกลุ่มต่าง ๆ ในสังคมมีแนวโน้มลดต่ำลง ทำให้สถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองยังคงเป็นจุดเปราะบางในการรักษาเอกภาพของชาติและการสร้างภูมิคุ้มกันของ

สังคมไทย หากการสร้างความสมานฉันท์ปรองดองและการแก้ไขรากเหง้าของปัญหาความขัดแย้ง ยังคงไม่บรรลุผล

3.3 ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ปัญหาความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เกิดขึ้นมาเป็นปัญหาที่มีความซับซ้อน ละเอียดย่อย และมีความเชื่อมโยงกันหลายมิติ อันมีปัจจัยหลักที่ถูกนำมาเป็นเงื่อนไขของปัญหา คือ ศาสนา วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ โดยการต่อสู้ที่ใช้ความรุนแรงเป็นผลมาจากคนกลุ่มหนึ่งที่มีอุดมการณ์ต้องการแบ่งแยกดินแดน ได้นำเงื่อนไขอัตลักษณ์เฉพาะมาขยายผลในการใช้ความรุนแรง นอกจากนี้ได้ปรากฏ เงื่อนไขที่ทำให้สถานการณ์ซับซ้อน ซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ คือ ปัญหายาเสพติด ปัญหาภัยแทรกซ้อน บทบาทของภาคประชาสังคม โดยเฉพาะเยาวชนที่เห็นต่างจากรัฐ และถูกดึงเข้ามามีส่วนร่วมในการเคลื่อนไหวที่สอดคล้องกับอุดมการณ์ของผู้เห็นต่างจากรัฐ การเข้ามามีบทบาทและแทรกแซงขององค์กรระหว่างประเทศ

3.4 ความไม่เชื่อมั่นในการบริหารประเทศตามหลักนิติธรรม ประเทศไทยยังคงมีปัญหาเชิงโครงสร้างที่ไม่เอื้อต่อการบริหารตามหลักนิติธรรม ความไม่เชื่อมั่นในการบริหารประเทศและวิกฤติศรัทธาของผู้นำรวมถึงโครงสร้างทางการเมืองการบริหาร ซึ่งแม้จะมีการกระจายอำนาจมากขึ้นแต่ในภาพรวมยังคงมีลักษณะรวมศูนย์อำนาจที่ส่วนกลาง เป็นข้อจำกัดต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคม ประกอบกับการทุจริตในภาครัฐขยายตัวออกไปทุกระดับส่งผลให้เกิดความไม่เชื่อมั่นของประชาชน ในขณะเดียวกันประชาชนบางส่วนยอมรับกระบวนการทุจริตเพื่อแสวงหาประโยชน์ส่วนตน โดยผลของปัญหาดังกล่าวได้กัดกร่อนพื้นฐานทางคุณธรรมจริยธรรมของสังคม

3.5 ปัญหายาเสพติด ปัจจุบันสถานการณ์ยาเสพติดของประเทศไทยมีแนวโน้มรุนแรงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการแพร่ระบาดของยาเสพติดในกลุ่มของเยาวชนซึ่งเป็นกลุ่มเสี่ยงที่สำคัญ ปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อเนื่องไปยังปัญหาอื่น ๆ เช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาการทลายศักยภาพของประชากรและปัญหาการขยายตัวขององค์กรอาชญากรรม นอกจากนี้ ประเทศไทยต้องเผชิญกับการลักลอบค้ายาเสพติดจากประเทศเพื่อนบ้าน โดยเป็นประเทศทางผ่านและประเทศปลายทาง ในขณะที่ การลักลอบขนยาเสพติดและแหล่งพักยาเสพติดอยู่บริเวณพื้นที่ชายแดนฝั่งไทยและประเทศเพื่อนบ้าน โดยพื้นที่ชายแดนภาคเหนือเป็นพื้นที่สำคัญ รองลงมา คือ พื้นที่ชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นอกจากนี้ กลุ่มนักค้าจากนอกภูมิภาคเข้ามามีบทบาทสำคัญในการค้ายาเสพติดระหว่างประเทศ และการลำเลียงยาเสพติดจากหลายแหล่งผลิตทั้งในและนอกภูมิภาคซึ่งการจับกุมกระทำได้ยากขึ้นเนื่องจากลักษณะเฉพาะตัวของการจัดองค์กรและรูปแบบและวิธีการค้ายาเสพติดที่ปรับเปลี่ยนอยู่เสมอ

3.6 ความเสี่ยงภัยพิบัติทางธรรมชาติ สภาพการเปลี่ยนแปลงของโลกที่เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสภาวะโลกร้อนเกิดขึ้นพร้อมกับการเพิ่มจำนวนของประชากรโลก รวมถึงการพัฒนาประเทศที่เน้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นหลัก นำไปสู่การใช้ทรัพยากรธรรมชาติโดยขาดความสมดุลทำให้สิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศน์จนนำไปสู่ภัยพิบัติธรรมชาติเพิ่มขึ้นและมีแนวโน้มทวีความรุนแรงมากขึ้น โดยมีพื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดอุทกภัย วาตภัย รวมถึงสถานการณ์แผ่นดินไหวที่เพิ่มมากขึ้น ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องพัฒนาความสามารถความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ และการเตรียมความพร้อมในลักษณะที่สามารถบริหารจัดการวิกฤตการณ์และภัยพิบัติให้มีประสิทธิภาพตั้งแต่ขั้นป้องกัน การแก้ไขและการฟื้นฟูสถานการณ์ ผลกระทบจากวิกฤตการณ์ภัยพิบัติทางธรรมชาติในระดับรุนแรงมากขึ้น ควบคู่กับการขยายความร่วมมือกับประชาคมโลกเพื่อจัดการกับภัยพิบัติดังกล่าว

4. ความเปลี่ยนแปลงของบริบทความมั่นคงข้ามพรมแดน

4.1 การเคลื่อนตัวของภัยคุกคามข้ามชาติ ปัจจุบันภัยคุกคามข้ามชาติได้ขยายตัวอย่างรวดเร็วตามสภาวะโลกาภิวัตน์ที่ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และความมั่นคงของชาติโดยรวม โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลกระทบจากการก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติ ในด้านปัญหาการก่อการร้าย แรงขับเคลื่อนของการต่อสู้เชิงอุดมการณ์ยังคงมีอยู่อย่างเข้มแข็ง และขยายอุดมการณ์ความเชื่อไปสู่คนและกลุ่มบุคคลในพื้นที่ที่มีเงื่อนไขพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงตนเองเป็นผู้ก่อการร้ายในหลายรูปแบบ โดยเงื่อนไขที่เป็นปัจจัยผลักดันที่สำคัญ ได้แก่ ความคับแค้นอันเนื่องมาจากปัญหาการไม่ได้รับความเป็นธรรม ทั้งในทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และอัตลักษณ์ทางเชื้อชาติและวัฒนธรรม และการแปรเปลี่ยนความเชื่อทางศาสนาให้เป็นพลังผลักดัน นอกจากนี้การเผยแพร่แนวคิดรุนแรงของกลุ่มก่อการร้ายสากลและกลุ่มหัวรุนแรงในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ยังคงดำรงอยู่ ทั้งการก่อการร้ายจากกลุ่มหัวรุนแรงในพื้นที่ที่ได้รับแรงบันดาลใจจากต่างประเทศ และการแทรกซึมเข้ามาปฏิบัติการณ์เองจากกลุ่มก่อการร้ายนอกภูมิภาค โดยอาศัยช่องว่างด้านมาตรการการรักษาความปลอดภัยและชายแดนที่เปราะบางของประเทศในภูมิภาค รวมถึงการเชื่อมโยงติดต่อและการเผยแพร่ความคิดอุดมการณ์ของกลุ่มก่อการร้ายผ่านทางอินเทอร์เน็ตและสังคมออนไลน์ ทั้งนี้ แม้ว่าประเทศไทยจะไม่ใช่เป้าหมายการโจมตีโดยตรงของกลุ่มก่อการร้าย แต่ยังคงมีความจำเป็นที่ต้องเฝ้าระวังความเสี่ยงโดยเฉพาะการใช้เป็นสถานที่พักพิงและอำนวยความสะดวกในการก่อการร้ายจากกลุ่มก่อการร้ายทั้งในและนอกภูมิภาคและการก่อความรุนแรงในเมือง

สำหรับปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ อันประกอบด้วย การค้ายาเสพติด การค้ามนุษย์ การค้าอาวุธการฟอกเงิน การกระทำความผิดเป็นโจรสลัด อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ และอาชญากรรม

คอมพิวเตอร์ มีแนวโน้มที่จะขยายตัวและควบคุมได้ยาก โดยมีการพัฒนารูปแบบและวิธีการที่ซับซ้อนจากการใช้ประโยชน์จากความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมถึงปัญหาการบังคับใช้กฎหมาย ทำให้การก่ออาชญากรรมข้ามชาติทำได้สะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น มีการพัฒนาเป็นเครือข่ายที่เข้มแข็งและมีเจ้าหน้าที่ของรัฐเกี่ยวข้อง นอกจากนี้ ยังพบว่าความเชื่อมโยงระหว่างการก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติมีแนวโน้มขยายตัวมากขึ้นและมีขีดความสามารถสูงขึ้น โดยคาดการณ์ว่าภัยคุกคามทั้งจากการก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติจะทวีความรุนแรงมากขึ้นภายหลังการจัดตั้งประชาคมอาเซียนในปี 2558 เนื่องจากการเปิดเสรีด้านการเดินทาง การขยายการท่องเที่ยวการแพร่ขยายแนวความคิดหัวรุนแรงและการรวมกลุ่มบุคคลที่มีความคิดดังกล่าว ในขณะที่ประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายของประเทศสมาชิกยังมีความแตกต่างกัน และการบูรณาการความร่วมมือด้านความมั่นคงเป็นไปอย่างล่าช้า

4.2 การย้ายถิ่นฐานของประชากร การย้ายถิ่นฐานของประชากรจากประเทศรอบบ้านเข้าสู่ประเทศไทยส่วนใหญ่เป็นการย้ายถิ่นในลักษณะเข้าเมืองผิดกฎหมายที่ส่งผลให้เกิดปัญหาการผลักดันและส่งกลับ ส่งผลให้มีผู้ย้ายถิ่นจำนวนมากยังคงค้างอยู่ในประเทศไทย และเกิดปัญหาการเมืองระหว่างประเทศ โดยเฉพาะกลุ่มที่ขัดแย้งกับรัฐบาลของประเทศต้นทาง สาเหตุการย้ายถิ่นที่สำคัญ ประกอบด้วย ปัจจัยด้านการเมือง ได้แก่ สถานการณ์ภายในประเทศเพื่อนบ้าน และปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ ระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตของประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้านที่แตกต่างกัน ส่งผลให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมา เช่น ปัญหาสาธารณสุข ปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคลตามกฎหมาย ปัญหาการศึกษา ปัญหาความขัดแย้งกับชุมชนชาวไทย ตลอดจนปัญหาศักยภาพในการแข่งขันของประเทศไทยในระยะยาว นอกจากนี้ ปรากฏการย้ายถิ่นที่ใช้ประเทศไทยเป็นทางผ่านเพิ่มมากขึ้นโดยปัญหาดังกล่าวมีความละเอียดอ่อนและส่งผลกระทบในหลายมิติ ทั้งความมั่นคงของมนุษย์ ประเด็นด้านสิทธิมนุษยชน และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

4.3 บริบทการเปลี่ยนแปลงที่นำสู่ภัยคุกคามรูปแบบใหม่อื่น ๆ ปัจจุบันภัยคุกคามความมั่นคงมีขอบเขตที่กว้างขวาง มีความเชื่อมโยง ซับซ้อน และส่งผลกระทบต่อประชาชนโดยตรงมากขึ้น ภัยคุกคามความมั่นคงรูปแบบใหม่ประกอบด้วยทั้งที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงที่เชื่อมโยงกับบริบทโลกในมิติต่าง ๆ ทั้งมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองรวมถึงการพัฒนาด้านเทคโนโลยีและการใช้ประโยชน์จากการเชื่อมต่อในโลกไซเบอร์ที่เชื่อมโยงระบบโครงสร้างพื้นฐาน การคมนาคมขนส่ง ระบบเศรษฐกิจการเงินและอื่น ๆ มากขึ้นรวมถึงการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศของโลก และผลจากการพัฒนาประเทศที่ผ่านมาประกอบกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ โดยขาดความสมดุลได้ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของมนุษย์ ปัญหาความมั่นคงทางอาหารและน้ำ ปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและปัญหาความขัดแย้งแย้งชิง

ทรัพยากร ตลอดจนภัยจากโรคระบาด โรคอุบัติใหม่และอุบัติซ้ำ ภัยคุกคามและความเสี่ยงเหล่านี้ส่งผลต่อเนื่องเป็นความขัดแย้งระหว่างประชาชนและความขัดแย้งกับหน่วยงานภาครัฐ นอกจากนี้ความต้องการพลังงานของโลกที่เพิ่มสูงขึ้นส่งผลต่อความมั่นคงทางพลังงานของไทยในการแข่งขันแสวงหาแหล่งพลังงาน โดยเฉพาะการที่ประเทศไทยต้องพึ่งพิงแหล่งพลังงานจากภายนอกในสัดส่วนที่สูง

ในขณะที่ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ซึ่งเป็นหน่วยงานด้านความมั่นคงระดับประเทศอีกหน่วยงานหนึ่งที่ต้องจัดโครงสร้างให้สอดคล้องกับปัญหาภัยคุกคามรูปแบบใหม่ โดยจากสถานการณ์ด้านความมั่นคงในปัจจุบันบริบทด้านความมั่นคงของชาติมีความสลับซับซ้อน เชื่อมโยง และเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ปัญหาภายในและปัญหาภายนอกประเทศมีลักษณะเหลื่อมซ้อนกันจนไม่อาจที่จะแบ่งแยกประเด็นได้อย่างชัดเจน ทำให้ทั้งมิติภัยคุกคามและปรากฏการณ์ภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่เกิดขึ้นกลายเป็นปัจจัยสำคัญ ที่มีความจำเป็นต่อการประเมินสถานการณ์ด้านความมั่นคงและการเตรียมความพร้อมในการรับมือต่อภัยคุกคามที่จะเกิดขึ้น ดังเช่น

การล่มสลายเมดิสถานบันพระมหากษัตริย์อันเป็นสถาบันหลักของชาติที่ได้รับผลกระทบจากความขัดแย้งที่มีมาอย่างยาวนาน อันมีสาเหตุหลักมาจากความหลากหลายทางสังคมและวัฒนธรรม และความเห็นต่างทางความคิดและอุดมการณ์ของคนในชาติ ประกอบด้วยกระแสของความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งเป็นปัจจัยเสริมที่กระตุ้นให้การเผยแพร่ข้อมูลที่บิดเบือนได้สร้างความขัดแย้งและแตกแยกขึ้นในสังคมอย่างรุนแรง ประชาชนบางส่วนยังขาดความตระหนักรู้ในความสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์ซึ่งเป็นศูนย์รวมจิตใจและจุดยึดเหนี่ยวของสังคมไทยให้มีความรักความสามัคคีและมีความเป็นปึกแผ่นมาตั้งแต่อดีต ซึ่งสถานการณ์ดังกล่าว เป็นประเด็นที่มีความอ่อนไหวและนำมาซึ่งความขัดแย้งระหว่างกลุ่มคนในสังคมและในปัจจุบันแนวโน้มสถานการณ์การละเมิดสถาบันพระมหากษัตริย์ยังดำรงอยู่และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มความรุนแรงอย่างต่อเนื่องทั้งในประเทศและต่างประเทศ จนอาจทำให้เป็นปัจจัยสำคัญที่จะบั่นทอนความมั่นคงของสถาบันพระมหากษัตริย์และกลายเป็นภัยคุกคามที่ร้ายแรงในอนาคต

ความเห็นต่างและความขัดแย้งทางความคิดของคนภายในชาติ ซึ่งเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างอันเนื่องมาจากความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ สังคม และการเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติตลอดจนมุมมองที่แตกต่างกันระหว่างปัจเจกบุคคลเป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดความแตกแยกในสังคม รวมถึงการเคลื่อนไหวของกลุ่มบุคคลที่มีบทบาทในสังคมที่มุ่งหวังผลประโยชน์ทางการเมือง โดยอาศัยการบิดเบือนซึ่งทำให้เกิดความเข้าใจผิดในเรื่องการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมี

พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ในขณะที่สังคมไทยยังอยู่ระหว่างกระบวนการเปลี่ยนผ่านทางโครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองที่มีความเปราะบาง เนื่องจาก รากเหง้าของปัญหาความขัดแย้งในสังคมไทยเกิดจากการทุจริตคอร์รัปชัน ช่องว่างระหว่างคนรวยคนจน การขาดโอกาสทางการศึกษา ทั้งยังคงมีสัญญาณของความขัดแย้งที่อาจแผ่ขยายและลุกลามขึ้นอีก โดยการนำประชาชนเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของความขัดแย้ง การสร้างการครอบงำทางการเมืองแก่ประชาชน การบิดเบือนข้อมูลข่าวสารของสื่อมวลชนและสื่อทางการเมือง เพื่อมุ่งให้เกิดความแตกแยกทางความคิดของกลุ่มคนในชาติ จนทำให้สังคมขาดเสถียรภาพและความเป็นเอกภาพ

ปัญหาความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีมายาวนานซึ่งเป็นปัญหาที่มีความซับซ้อนละเอียดอ่อน และมีความเชื่อมโยงกันในหลายมิติ สาเหตุหลักประการหนึ่งคือ การบิดเบือนโดยอาศัยเรื่อง อัตลักษณ์ชาติพันธุ์มาลยาและประวัติศาสตร์รัฐปัตตานี โดยการต่อสู้ที่ใช้ความรุนแรงเป็นผลมาจากคนกลุ่มหนึ่ง ที่มีอุดมการณ์ที่ต้องการแบ่งแยกดินแดนได้นำเงื่อนไขดังกล่าว มาขยายผลในการใช้ความรุนแรง ทำให้เกิดบรรยากาศความน่ากลัว และทำให้เกิดความไม่ไว้วางใจระหว่างรัฐกับประชาชน และประชาชนกับประชาชน เพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ได้ปรากฏมีปัญหาใหม่ที่มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ คือ ปัญหายาเสพติด ปัญหาภัยแทรกซ้อนอื่น ๆ ได้มีส่วนเกี่ยวข้องเชื่อมโยงให้ มีการสร้างสถานการณ์ความรุนแรงโดยมีเป้าหมายให้เกิดความสูญเสียต่อเจ้าหน้าที่รัฐ พื้นที่ทางเศรษฐกิจและความสงบสุขในชุมชนเมือง เพื่อไม่ให้เกิดการกระจายการพัฒนา นอกจากนี้ ปัญหาโครงสร้างทางสังคมในพื้นที่ที่มีช่องว่างในเรื่ององค์ความรู้ การขาดการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และไม่สามารถเข้าถึงการให้บริการของภาครัฐ ก่อให้เกิดช่องว่างทางความคิดทัศนคติ และความเชื่อมากขึ้นจนกลายเป็นความขัดแย้งทางสังคม การแก้ไขปัญหาคความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้จึงเป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงของรัฐที่มีความสำคัญและจำเป็นต้องแก้ไขอย่างจริงจังและต่อเนื่อง โดยน้อมนำยุทธศาสตร์พระราชทาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” และปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยเฉพาะต้องดำเนินแนวทางสันติวิธี ในการจัดการความขัดแย้งและความรุนแรงไปพร้อมกัน เพื่อสร้างความรักความสามัคคีและความสงบสุขของประชาชนในพื้นที่

ภัยคุกคามไซเบอร์เป็นภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่มีความสลับซับซ้อน และก่อให้เกิดความเสียหายอย่างรุนแรงต่อความมั่นคงของชาติ ซึ่งการทำสงครามไซเบอร์มีเป้าหมายเพื่อบั่นทอนเสถียรภาพและความมั่นคงของรัฐ ตลอดจนลดความน่าเชื่อถือของหน่วยงานของรัฐ และมีแนวโน้มที่จะพัฒนารูปแบบการโจมตีทางไซเบอร์ให้เป็นส่วนหนึ่งของสมรรถภูมิการสู้รบในอนาคต ซึ่งปัจจุบันกลุ่มก่อการร้ายมีการใช้ประโยชน์จากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อเผยแพร่อุดมการณ์และแนวคิดแบบสุดโต่ง มีการแสวงหาสมาชิกใหม่ ๆ และการใช้ไซเบอร์เพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียกร้องและสร้างกระแสการต่อต้านการบริหารงานรัฐบาล รวมถึง การก่อ

อาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ เช่น การลักลอบขโมยรหัสบัตรเครดิต การใช้เว็บไซต์ปลอม การใช้เว็บไซต์หรือสื่อสังคมออนไลน์เพื่อโจมตีผู้มีความคิดเห็นต่างทางการเมือง และเผยแพร่ข้อมูลที่ลักษณะหมิ่นและละเมิดต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ที่นับวันจะทวีความรุนแรงมากขึ้น

การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภัยธรรมชาติที่มีความผันผวนและรุนแรงมากขึ้น ตลอดจนโรคติดต่ออุบัติใหม่และโรคติดเชื้ออุบัติซ้ำ มีแนวโน้มที่จะทวีความรุนแรงและสร้างความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สิน อันมีผลกระทบโดยตรงต่อระบบเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของประเทศ จนทำให้ภัยพิบัติทางธรรมชาติได้ถูกยกระดับเป็น "ภัยคุกคามทางธรรมชาติต่อความมั่นคง" (Natural Threats to Security) ที่หลายประเทศให้ความสำคัญและได้กำหนดให้การดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าวเป็นเรื่องเร่งด่วน และถือเป็นวาระแห่งชาติที่จำเป็นต้องดำเนินการให้บังเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมโดยเร็ว

ปัญหาแรงงานต่างด้าวและผู้หลบหนีเข้าเมืองเป็นปัญหาที่มีสาเหตุมาจากการแข่งขัน ด้านเศรษฐกิจอย่างรุนแรงภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ การค้าเสรี รวมถึงการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี 2558 จึงอาจคาดการณ์ได้ว่า ในระยะต่อไปจะมีการเคลื่อนย้ายประชากรจากประเทศเพื่อนบ้านและประเทศอื่น ๆ เข้าสู่ประเทศไทยมากขึ้น ทั้งโดยถูกกฎหมายและการลักลอบเข้าเมือง ในขณะที่ประเทศไทยยังไม่สามารถแก้ปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองกลุ่มตกค้างได้สำเร็จ ทำให้ปัญหาดังกล่าวมีแนวโน้มขยายตัวเพิ่มขึ้น ดังนั้นจึงจำเป็นต้องเร่งด่วนที่จะต้องเร่งแก้ไขปัญหารวมถึงมีมาตรการป้องกันรองรับ เนื่องจากมีผลกระทบอย่างสูงต่อความมั่นคงในทุกมิติ โดยปัญหาดังกล่าวนั้น เป็นปัญหาที่มีความซับซ้อนและเกี่ยวข้องกับหลายหน่วยงาน การแก้ไขปัญหามีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ และอาศัยการบูรณาการในการแก้ไขปัญหานั้น ที่ต้องได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วน โดยยึดถือผลประโยชน์ของชาติภายใต้ความสมดุลทั้งทางด้านเศรษฐกิจ ความมั่นคง และสิทธิมนุษยชน

ความเชื่อมโยงของภูมิภาคและการแพร่ขยายแนวคิดทางศาสนาที่รุนแรงและสุดโต่งในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทำให้เกิดความเสี่ยงต่อการก่อการร้ายของกลุ่มต่างชาตินิยมเป่าหมายในการก่ออาชญากรรม ทั้งต่อต่อระบบเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของประเทศ รวมถึงปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติที่เริ่มมีความสลับซับซ้อน และแนวโน้มที่เพิ่มมากขึ้น โดยลักลอบเข้ามาก่อเหตุด้วยวิธีการที่หลากหลาย อาทิเช่น แฝงเข้ามาในรูปแบบนักท่องเที่ยว หรือผู้ใช้แรงงานต่างด้าว ซึ่งได้ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ อาทิ การก่ออาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ การค้ามนุษย์ และการใช้แรงงานเด็ก เป็นต้น

ปัจจุบันประเทศไทยยังคงประสบกับปัญหาการค้ายาเสพติดทั้งการลักลอบนำเข้ายาเสพติดสารตั้งต้น และเคมีภัณฑ์ตามแนวชายแดนจากประเทศเพื่อนบ้าน ที่ใช้ประเทศไทยเป็นประเทศ

ทางผ่านและประเทศปลายทาง ซึ่งการลักลอบขนยาเสพติดและแหล่งพักยาเสพติดจะอยู่บริเวณพื้นที่ชายแดนฝั่งไทยในพื้นที่ภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยการแพร่ระบาดของยาเสพติดดังกล่าวเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อเกี่ยวเนื่องกับปัญหาอื่น ๆ เช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาการทำลายสุขภาพของประชากรและปัญหาการขยายตัวของการก่ออาชญากรรม รวมทั้งก่อให้เกิดปัญหาในเรื่องกลุ่มผู้ค้ายาเสพติดที่มาจากนอกภูมิภาคเข้ามาสร้างอิทธิพลในประเทศเพื่อการค้ายาเสพติดระหว่างประเทศ มีการลำเลียงยาเสพติดจากหลายแหล่งผลิตทั้งในและนอกภูมิภาค ขาดต่อการจับกุม เนื่องจากกลุ่มผู้ค้ายาเสพติดมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบและวิธีการค้ายาเสพติดอยู่ตลอดเวลา

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นฐานการผลิตและการให้บริการเพื่อการดำรงชีพที่ยั่งยืนของประชาชนทั้งในเขตเมืองและชนบท แต่ปัจจุบันประเทศไทยกำลังประสบกับปัญหาการลดลงของทรัพยากรธรรมชาติและการเสื่อมสภาพของสิ่งแวดล้อม เช่น ปัญหาพื้นที่ป่าไม้ที่มีจำนวนลดลงอย่างรวดเร็ว เนื่องมาจากการบุกรุกทำลายอย่างต่อเนื่องจนกลายเป็นภัยคุกคามต่อความหลากหลายทางชีวภาพ รวมถึงปัญหาทรัพยากรทางทะเลที่ลดลง เนื่องจากการทำการประมงที่ผิดกฎหมาย การจับสัตว์น้ำที่เกินศักยภาพ ปัญหาการทำลายระบบนิเวศทางธรรมชาติที่เกิดจากการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ เช่น การก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐาน การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ การขยายตัวของธุรกิจการท่องเที่ยว ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่เป็นภัยพิบัติภัยรุนแรงให้ทรัพยากรธรรมชาติมีความเสื่อมโทรมรุนแรงและรวดเร็วยิ่งขึ้น โดยปัจจุบันได้กลายเป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงของรัฐและชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน

ผลกระทบที่เกิดจากข้อตกลงและพันธกรณีระหว่างประเทศต่อความมั่นคงภายใน ประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจได้แสวงประโยชน์จากทรัพยากรของประเทศพันธมิตรในภูมิภาค โดยการใช้เส้นทางคมนาคมขนส่งทางเศรษฐกิจเป็นยุทธศาสตร์สำหรับการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมของโลก เช่น การรวมกลุ่มตามข้อตกลงหุ้นส่วนยุทธศาสตร์เศรษฐกิจภาคพื้นแปซิฟิก (Trans-Pacific Partnership: TPP) ที่ส่งผลกระทบต่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจในกรอบประชาคมอาเซียน หรือการขยายอิทธิพลของสาธารณรัฐประชาชนจีนในกลุ่มประเทศอาเซียน ซึ่งมีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว ทั้งด้านเศรษฐกิจสังคม การทหาร และการทูต ทำให้สาธารณรัฐประชาชนจีนมีบทบาทและอิทธิพลต่อการกำหนดและดำเนินนโยบายของหลายประเทศ โดยประเทศไทยเป็นพันธมิตรทั้งกับสาธารณรัฐประชาชนจีนและสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีผลประโยชน์ร่วมกันในหลายด้าน จึงทำให้มีผลกระทบต่อการกำหนดท่าทีทางการทูตแบบสมดุล เนื่องจากประเทศไทยต้องอยู่ท่ามกลางความสัมพันธ์ระหว่างประเทศกับประเทศมหาอำนาจ จึงกลายเป็นประเด็นปัญหาที่มีความเปราะบางและเสี่ยงต่อการกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและความมั่นคงแห่งรัฐ

นอกจากนี้ พบว่าในห้วงที่ผ่านมาจนถึงแนวโน้มในอนาคตนั้น จะมีการใช้พันธะสัญญา ข้อตกลงระหว่างประเทศ ในด้านต่าง ๆ เป็นเครื่องมือในการบีบบังคับหรือบังคับให้จำยอมต้องปฏิบัติตามมากขึ้น อาทิ กฎระเบียบของสหภาพยุโรปว่าด้วยการจัดตั้งระบบของประชาคมยุโรปเพื่อป้องกันยับยั้ง และขจัดการทำประมงที่ผิดกฎหมาย ขาดการรายงาน และไร้การควบคุม เพื่อขจัดการทำประมงที่ผิดกฎหมาย (Illegal, Unreported and Unregulated Fishing: IUU Fishing) รวมทั้งปัญหาที่เกิดจากข้อกังขาที่ประเทศไทยเพิกเฉยต่อการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา ซึ่งปัญหาดังกล่าวล้วนมีผลกระทบต่อสถานะความมั่นคงของรัฐ

นอกจากนี้ การดำเนินการของกองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ยังครอบคลุมถึงภัยคุกคามอื่น ๆ ที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงภายใน ตามที่รัฐบาลหรือนายกรัฐมนตรีมอบหมายให้ดำเนินการ

ดังนั้น ภัยความมั่นคงรูปแบบใหม่ประเด็นนี้เป็นเรื่องใหม่สำหรับประเทศไทย เพราะจากความคุ้นเคยแบบเก่า ภัยความมั่นคงมักจะถูกตีกรอบอยู่ในบริบททางทหารเป็นด้านหลัก (สุรชาติ บำรุงสุข, 2555, หน้า 20) โดยจะเห็นว่า ไม่มีหน่วยงานหรือองค์กรใด ๆ ที่ได้ให้คำนิยามและแบ่งประเภทของภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่ชัดเจน จนกระทั่งประมาณต้นปี พ.ศ. 2550 หน่วยงานด้านความมั่นคงได้มีการตื่นตัวอย่างสูงในความพยายามที่จะกำหนดกรอบแนวคิดเรื่องภัยความมั่นคงรูปแบบใหม่ ดังนั้น สภาความมั่นคงแห่งชาติ หรือ สมช. จึงได้อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2535 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2543 นายกรัฐมนตรีได้ออกกฎกระทรวง ตามข้อ 1 วงเล็บ 6 ให้สมช. มีอำนาจในการกำหนดประเภทของภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของไทย 9 ประการ คือ (ประยุทธ์ จันทร์โอชา, 2551, หน้า 14-15)

1. ความแตกแยกทางความคิดของคนในสังคม
2. ความไม่เชื่อมั่นต่อระบบและสถาบันการเมือง
3. การขาดการสมดุลของการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
4. ภัยพิบัติจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและโรคระบาด
5. ความมั่นคงในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้
6. การก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติ
7. แรงงานต่างด้าวและผู้หลบหนีเข้าเมือง
8. ยาเสพติด
9. ความยากจน

อย่างไรก็ดี ด้วยข้อจำกัดเรื่องความเป็นกลางทางการเมือง กองทัพไทย ซึ่งเป็นกลไกทางด้านการมั่นคงของรัฐบาล จึงกำหนดกรอบภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่น่าไปสู่การปฏิบัติ เพียง 7 ประเภท คือ (ประยุทธ์ จันทร์โอชา, 2551, หน้า 20-21)

ภัยที่ 1 ความมั่นคงในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

ภัยที่ 2 การก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติ

ภัยที่ 3 ยาเสพติด

ภัยที่ 4 แรงงานต่างด้าวและผู้หลบหนีเข้าเมือง

ภัยที่ 5 ภัยพิบัติจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและโรคระบาด

ภัยที่ 6 การขาดการสมดุลของการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ภัยที่ 7 ความยากจน

จากข้างต้น เพื่อปรับให้ประเภทของภัยคุกคามรูปแบบใหม่สำหรับประเทศไทยมีความเป็นระบบ และเข้าใจง่ายขึ้น ประยุทธ์ จันทร์โอชา (ประยุทธ์ จันทร์โอชา, 2551, หน้า 21) จึงเสนอให้จำแนกกลุ่มภัยคุกคามรูปแบบใหม่ ออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

ภัยคุกคามรูปแบบใหม่ กลุ่มที่ 1 เป็นภัยเร่งด่วนและเฉพาหน้า หรือ ระยะสั้น ที่สังคมรับรู้ได้ว่าภัยนั้นส่งผลกระทบอย่างรุนแรงโดยตรงต่อสังคมไทยโดยรวม ประกอบด้วย ภัยที่ 1 ภัยที่ 2 ภัยที่ 3 และภัยที่ 4

ภัยคุกคามรูปแบบใหม่ กลุ่มที่ 2 เป็นภัยที่มีระยะเวลาในการส่งผลกระทบต่อสังคมในระยะปานกลาง แม้ว่าเป็นภัยพิบัติที่ส่งผลเสียหายอย่างร้ายแรง เช่น คลื่นยักษ์สึนามิ ซึ่งไม่ค่อยเกิดขึ้นบ่อยนัก ภัยกลุ่มนี้ประกอบด้วย ภัยที่ 5 และภัยที่ 6

ภัยคุกคามรูปแบบใหม่ กลุ่มที่ 3 คือ ภัยที่ 7 เป็นภัยระยะยาวถือได้ว่าเป็นปัญหาที่สังคมมานาน

บทที่ 5

สรุป และอภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องรัฐไทยกับกรอบแนวคิดภัยความมั่นคงรูปแบบใหม่ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) เพื่อสำรวจแนวความคิดเรื่องภัยความมั่นคงรูปแบบใหม่ และเพื่อศึกษาศึกษา พัฒนาการแนวคิดเรื่องภัยความมั่นคงรูปแบบใหม่ของรัฐไทย สามารถสรุปผลการวิจัยดังนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

แนวคิดเรื่องภัยความมั่นคงรูปแบบใหม่ เป็นภัยความมั่นคงที่มีประเด็นหลากหลายมากกว่า ภัยความมั่นคงแบบเดิมซึ่งเน้นเรื่องอาหารและการรักษาคนแดนเป็นหลัก ในบางแนวคิดถือว่าภัยความมั่นคงรูปแบบใหม่เป็นเรื่องภัยความมั่นคงของมนุษย์ (Human security) ทั้งนี้ การขยายประเด็นเรื่องภัยความมั่นคง เริ่มแรกจาก แต่เดิมเรื่องความมั่นคงถือเป็นเรื่องของรัฐ หรือของชาติ โดยเฉพาะในช่วงสงครามโลกทั้งในครั้งที่ 2 สิ่งที่ชี้ชัดว่าเป็นเรื่องความมั่นคง คือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการทหาร นั่นหมายความว่า ในช่วงนั้นเรื่องอื่นใดที่ไม่เกี่ยวข้องกับการทหาร ไม่เกี่ยวกับการระหว่างประเทศ จะถือเป็น low Politics คือ เป็นเรื่องเชิงอุดมการณ์ที่เน้นประเด็นเรื่องเศรษฐกิจ และกิจการภายในประเทศ ซึ่งมีนัยยะสำคัญน้อยกว่าความมั่นคงของชาติ ต่อมาในช่วงหลังสงครามเย็น สงครามนิวเคลียร์ก็ลดความสำคัญลง มีการปลดอาวุธนิวเคลียร์ ทำให้เกิดการคล้อยตามในทางการเมืองระหว่างประเทศ ความมั่นคงระหว่างรัฐจึงมีเสถียรภาพมากขึ้น ทว่าแม้จะมีการยุติสงครามระหว่างประเทศ แต่การกระจายของอาวุธเบา หรืออาวุธขนาดเล็กกลับมีเพิ่มมากขึ้น ความขัดแย้งต่าง ๆ ในสังคมหรือในรัฐเดียวกันจึงมีแนวโน้มที่จะมีความรุนแรงมากขึ้นเพราะต่างฝ่ายต่างก็มีอาวุธเบาอยู่ในครอบครอง รับแต่ละรัฐในช่วงหลังสงครามเย็นจึงเผชิญกับปัญหาความขัดแย้งในประเทศอย่างรุนแรงมากขึ้น อาทิ สงครามกลางเมือง การก่อการร้าย ซึ่งจุดนี้จึงเป็นที่มาที่ทำให้เกิดสภาพแวดล้อมทางความมั่นคงแบบใหม่

สถานการณ์โลกที่เปลี่ยนไปดังข้างต้น ทำให้ Christopher Daase (2010, p. 23) เสนอไว้ว่า ในช่วง 50 ปีที่ผ่านมา วัฒนธรรมความมั่นคง (security culture) ที่เปลี่ยนแปลงไปนั้น ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากกระบวนการแยกศาสนาออกจากรัฐ (secularization) ทว่า ประเด็นหลักอยู่ที่การเป็นผลพวงจากกระบวนการลดอำนาจของรัฐ (de-nationalization) ทั้งในทางการเมืองและทางสังคม รวมถึงกระบวนการข้ามชาติ (transnationalization) ซึ่งเป็นผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นอย่างไม่ได้ตั้งใจ จากการ

ปลดแอกสังคมออกจากรัฐ ด้วยเหตุนี้ Daase จึงสรุปว่า การขยายพื้นที่ของแนวคิดเรื่องความมั่นคงเกิดขึ้นใน 4 มิติ ซึ่ง Daase ชี้ให้เห็นว่า แนวคิดเรื่องความมั่นคงที่มีการขยายแต่ละมิติออกไปนั้น มีความซ้อนทับกันอยู่ ทว่าสิ่งที่ชี้ขาดลักษณะภัยความมั่นคงรูปแบบใหม่ก็คือยุทธศาสตร์ที่นำมาใช้เพื่อลดความเสี่ยงในระดับนานาชาติเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดภัยคุกคามหรือลดความเปราะบางของปัญหานั้นมีลักษณะเชิงรุก (Daase, 2010: 34) นอกจากนี้ จะเห็นว่า Daase มิได้กล่าวอย่างชัดเจนว่า ภัยความมั่นคงรูปแบบใหม่นั้นเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นใหม่ ทว่าเขากลับชี้ให้เห็นว่าภัยความมั่นคงรูปแบบใหม่เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการที่มโนทัศน์เรื่องความมั่นคงขยายออกไปใน 4 มิติ อันมีความหมายว่ารูปแบบใหม่ที่เกิดขึ้นนั้นอาจเป็นสิ่งที่ดำรงอยู่ก่อนแล้วเพียงแต่เพิ่งได้รับการกล่าวถึง สอดคล้องกับข้อสังเกตของ Krahmann ที่เสนอเรื่องลักษณะของภัยคุกคามความมั่นคงรูปแบบใหม่เอาไว้ที่น่าสนใจ กล่าวคือ เขามองว่า ภัยคุกคามความมั่นคงรูปแบบใหม่ไม่ใช่สิ่งที่เพิ่งเกิดขึ้น ไม่ใช่สิ่งใหม่แต่อย่างใด หากแต่ภัยเดิมที่มีคุณลักษณะเข้มข้นขึ้น ทั้งความเป็นไปได้ ขอบเขต และเป้าหมาย ซึ่งจะเห็นได้ชัดว่า เป้าหมายของภัยคุกคามรูปแบบใหม่นี้มิได้อยู่ที่ตัวรัฐ แต่เป็นสังคมและปัจเจกชน อีกทั้งยังเป็นภัยคุกคามที่มีลักษณะข้ามชาติและมีตัวแสดงใหม่ (new actors) ที่ไม่ใช่รัฐในฐานะผู้รับมือ หากแต่เป็นภาคเอกชนและองค์กรระหว่างประเทศ (Krahmann, 2005: 7-8) ซึ่งอาจแตกต่างกันเล็กน้อยกับมุมมองของ สุรชาติ บำรุงสุข ในงานเรื่อง ภัยคุกคามทางธรรมชาติ ที่ชี้ให้เห็นว่า (สุรชาติ บำรุงสุข, 2555: 19-20) หลังยุคสงครามเย็น ประเทศต่าง ๆ ไม่ว่าจะมองในบริบทของรัฐหรือสังคมก็ตาม ล้วนแต่ต้องเผชิญกับภัยคุกคามรูปแบบใหม่อย่างเลี่ยงไม่ได้ ภัยคุกคามแบบเก่าที่ถูกละทิ้งไว้กับปัญหาของการคุกคามทางทหารของ “รัฐข้าศึก” ลดความสำคัญลงอย่างเห็นได้ชัด อย่างน้อยประเด็นสำคัญที่เห็นได้ชัดเจนมากขึ้นจากความสัมพันธ์ของรัฐในบริบทของสงครามและความขัดแย้งก็คือสงครามแบบเก่าที่มีความหมายถึงสงครามระหว่างรัฐกับรัฐลดบทบาทลงอย่างมาก หรือกล่าวอีกในนัยหนึ่ง ก็คือ รัฐทั้งหลายล้วนเผชิญภัยคุกคามรูปแบบใหม่ ที่ไม่ใช่ภัยคุกคามภายนอกด้วยอำนาจกำลังรบของกองทัพข้าศึก หากแต่ภัยใหม่มีลักษณะเป็นปัญหาที่อยู่นอกเหนือจากการควบคุมของมนุษย์มากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นสำคัญก็คือ ปัญหาภัยพิบัติทางธรรมชาติ (natural disaster) ซึ่งปัจจุบันได้กลายเป็นหนึ่งในปัญหาความมั่นคงใหม่ ไม่ว่าจะมองจากความรุนแรงของปัญหาที่เกิดขึ้น หรือจากความสูญเสียชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนในวงกว้างก็ตาม ล้วนแต่บ่งบอกถึงภัยอันตรายขนาดใหญ่ที่เกิดขึ้น และแทบไม่มีรัฐบาลใดรับมือกับปัญหาเช่นนี้ได้เลย แม้จะเป็นรัฐบาลของประเทศที่พัฒนาแล้ว ก็ตกอยู่ในสถานะของ “ผู้ถูกกระทำ” ไม่แตกต่างจากรัฐบาลของประเทศกำลังพัฒนา

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

การมองภัยความมั่นคงรูปแบบใหม่ของ Daase ซึ่งสอดคล้องกับ Krahmann มีความแตกต่างจากมุมมองของสุรชาติอย่างชัดเจนในแง่ที่ว่า Daase และ Krahmann มองว่าภัยความมั่นคงรูปแบบใหม่มีความต่อเนื่อง หรือเป็นส่วนขยายเพิ่มเติมจากภัยความมั่นคงรูปแบบเดิม ขณะที่สุรชาติเน้นการอธิบายภัยความมั่นคงรูปแบบใหม่ในลักษณะที่ค่อนข้างแยกขาดจากแบบดั้งเดิม ภัยความมั่นคงรูปแบบใหม่ตามทัศนะของสุรชาติจึงมีลักษณะที่หยุดนิ่ง แยกขาด และขาดมิติเชื่อมโยงทางประวัติศาสตร์ ราวกับว่าภัยเหล่านี้เพิ่งผุดขึ้นมาบนโลก การอธิบายภัยความมั่นคงรูปแบบใหม่ในแง่นี้ ซึ่งค่อนข้างแพร่หลาย จึงเป็นการวางภัยความมั่นคงรูปแบบใหม่ไว้ในด้านที่ตรงกันข้ามกับภัยคุกคามดั้งเดิม

การวางตรงกันข้ามกับภัยคุกคามดั้งเดิมทำให้แนวคิดเรื่องภัยคุกคามความมั่นคงรูปแบบใหม่ได้รับการเปรียบเทียบกับเป็นภัยที่มีลักษณะที่ “อ่อนกว่า” (softer) ภัยคุกคามแบบเดิมที่เน้นที่การทหารของรัฐ ภัยคุกคามรูปแบบใหม่เป็นประเด็นที่มักไม่ได้รับความสนใจว่าจะมีศักยภาพพอจะเป็นประเด็นคุกคามความมั่นคงได้ดังเช่นภัยคุกคามในรูปแบบดั้งเดิม (Deutsch, 1957, อ้างถึงใน Swanström, 2010: 38)

นอกจากนี้ ถึงแม้จะมีการจัดประเภทภัยความมั่นคงรูปแบบใหม่ ซึ่งอาจช่วยให้การศึกษาแนวคิดภัยคุกคามความมั่นคงรูปแบบใหม่มีความก้าวหน้าขึ้น แต่การพิจารณาภัยคุกคามความมั่นคงรูปแบบใหม่ตามแบบโลกตะวันตกนั้นอาจจะใช้ไม่ได้เสมอไปกับพื้นที่อื่นของโลก ยกตัวอย่างเช่นความร่วมมือระหว่างจีนกับอาเซียนในเรื่องความมั่นคงรูปแบบใหม่ที่ไม่ใช่ความร่วมมือทางการทหาร ซึ่งไม่สามารถใช้กรอบของตะวันตกมาพิจารณาได้เนื่องจากกรอบคิดทั้งสองฝั่งมีความแตกต่างกันในด้านคุณค่าและสถาบันทางการเมือง (Arase, 2010: 832) ในแง่นี้ภัยความมั่นคงรูปแบบใหม่จึงมีลักษณะเชิงสัมพัทธ์ด้วย

ดังนั้น การใช้มโนทัศน์เรื่องภัยความมั่นคงรูปแบบใหม่อย่างมีพลัง จึงควรเริ่มต้นจากการยอมรับว่าแนวคิดดังกล่าวเป็นเหล่าเก่าในขวดยุคใหม่ กล่าวคือเป็นสิ่งที่มียุ่แต่เดิมมาบ้างแล้วแต่พัฒนาและขยายขอบเขตเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ก็เพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงที่สามารถโน้มน้าวและมีพลังในการอธิบาย เพราะไม่ว่าจะเป็นภัยความมั่นคงรูปแบบใหม่ในด้านใด ในท้ายที่สุดแล้วทั้งหมดก็เป็นเรื่องที่กำลังกังวลไว้เพื่อความมั่นคงของรัฐ นั่นเอง

5.3 ข้อจำกัดของงานวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้เป็นงานวิจัยเชิงเอกสารที่เกี่ยวข้องเอกสารด้านความมั่นคงเป็นหลัก จึงมี
ปัญหาของการเข้าถึงข้อมูลที่ผู้วิจัยต้องใช้เวลาในการประสานงาน และบางหน่วยงานถือว่าข้อมูล
เอกสารด้านความมั่นคงเป็น “ความลับของทางราชการ” ไปทุกเรื่อง ผู้วิจัยจึงได้ปรับรูปแบบการเก็บ
ข้อมูลที่มีการประกาศใช้เป็นการทั่วไปแทน

บรรณานุกรม

- เกียรติศักดิ์ วิเวก. (2557). ความท้าทายการป้องกันภัยคุกคามรูปแบบใหม่ตามแนวชายแดน กองทัพภาคที่ 2 ในการเข้าสู่ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล วิทยาลัยเสนาธิการทหาร, สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ.
- นเรศน์ วงศ์สุวรรณ. (2553). การทบทวนแนวคิด การปฏิรูป และการบริหารจัดการภาคส่วนความมั่นคงในประเทศไทย. สืบค้นเมื่อ 27 สิงหาคม, 2558, จาก http://www.sscthailand.org/index.php?option=com_docman&task=doc_download&gid=5&Itemid=528&lang=en
- ประภัสสร เทพชาตรี. (2554). ประชาคมอาเซียน. กรุงเทพฯ: เสมาธรรม.
- ประยุทธ์ จันทร์โอชา. (2551). กองทัพไทยกับภัยคุกคามรูปแบบใหม่ Non-traditional threats. กรุงเทพฯ: สมาคมรัฐศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- ประยุทธ์ จันทร์โอชา. (2551). การปรับบทบาทของกองทัพไทยเพื่อรองรับภัยคุกคามรูปแบบใหม่. เอกสารวิจัยส่วนบุคคลวิทยาลัยเสนาธิการทหาร, สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ.
- สุรชาติ บำรุงสุข. (2555). ภัยคุกคามทางธรรมชาติ. จุลสารความมั่นคงศึกษา, ฉบับที่ 104-106, กรุงเทพฯ: โครงการความมั่นคงศึกษา.
- เสรี เทพพิทักษ์. (2557). การเตรียมความพร้อมด้านความร่วมมือทางทหารในงานกิจการพลเรือนของกองทัพบกเพื่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.
- Arase, D. (2010). Non-Traditional Security in China-ASEAN Cooperation: The Institutionalization of Regional Security Cooperation and the Evolution of East Asian Regionalism. *Asian Survey*, 50(4), 808-833.
- Bourbeau, P. (2011). *The securitization of migration: The study of movement and order*. New York: Routledge.
- Buzan, B., Waeber, O. and Wilde, J. (1998) *Security: A new framework for analysis*. Boulder, Colorado; London: Lynne Rienner.
- Daase, C. (2010). "National, Societal", and "Human Security": On the Transformation of Political Language/Nationale, gesellschaftliche und menschliche Sicherheit: Zum Wandel politischer Sprache. *Historical Social Research/Historische Sozialforschung*, 35(4 (134)), 22-37. Retrieved Jun 19, 2015, from <http://www.jstor.org/stable/25758856>

- Dosch, J. (2006). The Concept and Management of Non-traditional Security in Southeast Asia. *Sicherheit Und Frieden (S F)/Security and Peace*, 24(4), 179-184. Retrieved Jun 19, 2015, from <http://www.jstor.org/stable/24231625>
- Evans, Gareth. (1999). Human Security and Society. The Asia-Australia Papers, no.2, September. Pp. 59-63.
- Grizold, A. (1994). The Concept of National Security in the Contemporary World. *International Journal on World Peace*, 11(3). 37-53.
- Krahmann, E. (Ed.). (2005). New Threats and New Actors in International Security. New York: Palgrave Macmillan.
- Mely, C.A. (2010). Non-traditional security in Asia: The many faces of securitization. Thousand Oaks, CA: SAGE Publications.
- Muthiah Alagappa. (1998). "Rethinking Security: A Critical Review and Appraisal of the Debate," in Asian Security Practice: Material and Ideational Influences, ed. Muthiah Alagappa. California: Stanford University. pp. 28 – 61.
- Searle, J.R. (1969). Speech acts. Cambridge: Cambridge University Press.
- Swanström, N. (2010, May). Traditional and Non-Traditional Security Threats in Central Asia: Connecting the New and the Old. In China & Eurasia Forum Quarterly, 8(2), pp. 35-51.
- Synder, C.A. (1999). Contemporary security and strategy. London: Macmillan.
- Tomotaka, S. H. O. J. I. (2008). ASEAN Security Community: An initiative for peace and stability. NIDS Security Reports, 3(4), 17-34. Retrieved February 14, 2015, from http://www.nids.go.jp/english/publication/kiyo/pdf/2008/bulletin_e2008_3.pdf
- Wæver, O. (1995). Securitization and desecuritization. In Libschulz, R., On security. New York.
- William, M.C. (1998). Modernity, identity and security: A comment on the 'Copenhagen controversy. Review of International studies 24, 3 (July): pp. 435-439.
- William, M.C. (2003). Words, Images, enemies: Securitization and international politics. International Studies Quarterly 47,4 (December): pp. 511-531.

ประวัติคณะผู้วิจัย

หัวหน้าโครงการวิจัย

1. ชื่อ - นามสกุล (ภาษาไทย) นางสาวภาราดา ชัยนิคม
ชื่อ - นามสกุล (ภาษาอังกฤษ) Miss Parada Chainikom
2. เลขหมายบัตรประจำตัวประชาชน 1 6799 00002 99 0
3. ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
เงินเดือน 26,880 บาท
เวลาที่ใช้ทำวิจัย 10 ชั่วโมง : สัปดาห์
4. หน่วยงานและสถานที่อยู่ติดต่อได้สะดวก พร้อมหมายเลขโทรศัพท์ โทรสาร และ
ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-mail)
สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ 67000
โทรศัพท์ 056-717100 ต่อ 1310 , 063-361-9516
e-mail : chainikom7@gmail.com
5. ประวัติการศึกษา
5.1 ปริญญาโท : ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พ.ศ.
2552
5.2. ปริญญาตรี : วิทยาศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ. 2548
6. สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ (แตกต่างจากวุฒิการศึกษา) ระบุสาขาวิชาการ
รัฐศาสตร์, ปรัชญาการเมือง และเอเชียอาคเนย์ศึกษา .
7. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ โดยระบุ
สถานภาพในการทำการวิจัยว่าเป็นผู้อำนวยการโครงการวิจัย หัวหน้าโครงการวิจัย หรือผู้ร่วมวิจัย
ในแต่ละผลงานวิจัย
7.1 ผู้อำนวยการโครงการวิจัย : -
7.2 หัวหน้าโครงการวิจัย :

- “การกล่อมเกลາทางการเมือง และทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของ นักศึกษาสาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์”, 2555, ทูลอดหนุนการวิจัยประเภท ทัวไปประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2554, สถานะ โครงการ เสร็จสิ้น

- “ความรู้และการเตรียมความพร้อมต่อภัยคุกคามรูปแบบใหม่ : กรณีศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์”, 2558, ทูลอดหนุนงานวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชน และท้องถิ่น งบประมาณแผ่นดิน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558, สถานะ โครงการ เสร็จสิ้น

- “บทบาทของกองทัพกับการพัฒนาความมั่นคงตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีศึกษา กองพลทหารม้าที่ 1”, ทูลอดหนุนงานวิจัย งบประมาณแผ่นดิน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 ประเภทงานวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น, สถานะ โครงการ เสร็จสิ้น

7.3 งานวิจัยที่ทำเสร็จแล้ว : ชื่อผลงานวิจัย ปีที่พิมพ์ การเผยแพร่ และแหล่งทุน (อาจ มากกว่า 1 เรื่อง)

- “การกล่อมเกลາทางการเมือง และทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของ นักศึกษาสาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์”, ตีพิมพ์ใน รายงานสืบเนื่องจาก การ ประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ครั้งที่ 2 งานวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่น วันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2558 ณ ห้องประชุมสีทอง มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์, ทูลอดหนุนการ วิจัยประเภททัวไปประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2554

- “ความร่วมมือของอาเซียนด้านการจัดการภัยธรรมชาติ : พัฒนาการและความท้าทาย”, ตีพิมพ์ใน รายงานสืบเนื่องจาก งานประชุมวิชาการรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ แห่งชาติ ครั้งที่ 15 วันที่ 5 - 6 พฤศจิกายน 2558 ณ โรงแรมแอมบาสเดอร์ซีดี จอมเทียน พัทยา จังหวัดชลบุรี

- “บทบาทของกองทัพกับการพัฒนาความมั่นคงตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงสู่ ความมั่นคงร่วมสมัย”, ตีพิมพ์ใน รายงานสืบเนื่องจาก รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการ ระดับชาติ ลำปางวิจัยครั้งที่ 2 ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง วันที่ 16 สิงหาคม 2559

7.4 งานวิจัยที่กำลังทำ : ชื่อข้อเสนอการวิจัย แหล่งทุน และสถานภาพในการทำวิจัยว่า ได้ทำการวิจัยคล่องแล้วประมาณร้อยละเท่าใด

ผู้ร่วมโครงการวิจัย

1. ชื่อ - นามสกุล (ภาษาไทย) นายณัฐวุฒิ สุทธิประภา
ชื่อ - นามสกุล (ภาษาอังกฤษ) Mr. NattawutSuthiprapa
2. เลขหมายบัตรประจำตัวประชาชน 1 6799 00102994
3. ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
เงินเดือน 15,180 บาท
เวลาที่ใช้ทำวิจัย 8 ชั่วโมง : สัปดาห์
4. หน่วยงานและสถานที่อยู่ติดต่อได้สะดวก พร้อมหมายเลขโทรศัพท์ โทรสาร และ
ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-mail)
สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ 67000
โทรศัพท์ 056-717100 ต่อ 1310 , 087-574-5631
e-mail : tuy_kub_08@hotmail.com
5. ประวัติการศึกษา
 - 5.1 ปริญญาโท : รัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง พ.ศ. 2553
 - 5.2. ปริญญาตรี : รัฐศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง พ.ศ. 2553
 - 5.3. ปริญญาตรี : ศิลปศาสตรบัณฑิต(รัฐประศาสนศาสตร์)
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ พ.ศ. 2551
6. สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ (แตกต่างจากวุฒิการศึกษา) ระบุสาขาวิชาการ
รัฐศาสตร์, สังคมวิทยาการเมือง, พฤติกรรมทางการเมือง
7. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ โดยระบุ
สถานภาพในการทำการวิจัยว่าเป็นผู้อำนวยการโครงการวิจัย หัวหน้าโครงการวิจัย หรือผู้ร่วมวิจัย
ในแต่ละผลงานวิจัย
 - 7.1 ผู้อำนวยการโครงการวิจัย : -
 - 7.2 ผู้ร่วมโครงการวิจัย :
- “บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการเมืองเรื่องการอนุรักษ์
โบราณสถาน: กรณีศึกษาอุทยานประวัติศาสตร์ศรีเทพ”, ทูลอดหนุนการวิจัยประเภท
ทั่วไป ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ราชภัฏเพชรบูรณ์, สถานะโครงการ เสร็จสิ้น

- “บทบาทของกองทัพกับการพัฒนาความมั่นคงตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีศึกษา กองพลทหารม้าที่ 1”, ทุนอุดหนุนงานวิจัย งบประมาณแผ่นดิน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 ประเภทงานวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น, สถานะโครงการ เสร็จสิ้น

7.3 งานวิจัยที่ทำเสร็จแล้ว : ชื่อผลงานวิจัย ปีที่พิมพ์ การเผยแพร่ และแหล่งทุน (อาจมากกว่า 1 เรื่อง)

- “กรอบการศึกษากการแก้ไขความขัดแย้งเพื่อสร้างการอนุรักษ์โบราณสถานอย่างมีส่วนร่วม”, ตีพิมพ์ใน รายงานสืบเนื่องจาก รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ ลำปางวิจัยครั้งที่ 2 ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง วันที่ 16 สิงหาคม 2559

7.4 งานวิจัยที่กำลังทำ : ชื่อข้อเสนอการวิจัย แหล่งทุน และสถานภาพในการทำวิจัยว่าได้ทำการวิจัยคล่องแล้วประมาณร้อยละเท่าใด